

Strateginės reakcijos

PREMIŪ RINKINYS PEDAGOGAMS
IR KITiems SU JAUNIMU DIRBANTIEMS SPECIALISTAMS



Turinys

1 skyrius. Įvadas	5
2 skyrius. Lytis ir neapykantos kalba	8
3 skyrius. Stalo žaidimas „Strateginės reakcijos“	13
4 skyrius. Praktiniai užsiėmimai apie stereotipus, diskriminaciją lyties pagrindu ir neapykantos kalbą	26
1 užduotis „Marso kolonija“	29
2 užduotis „Neapykantos kalba žiniasklaidoje ir socialinėse medijose“	36
3 užduotis „Džiaugsmas, baimė, staigmena – mano jausmų koliažas“	42
4 užduotis „Kaip toli nueitum?“	47
5 užduotis „Kas man patinka ir kas man nepatinka“	53
Žodynelis	57

Įvadas

„Žaisk už savo teises! Inovatyvios strategijos prieš seksizmą ir diskriminaciją“ – tai projektas, kuriuo siekiama kovoti su lyčių stereotipais, seksizmu, diskriminacija lyties pagrindu ir su tuo susijusiu neapykantos kurstymu tarp paauglių. Kas dešimta 15 metų ar vyresnė mergina jau yra patyrusi kibernetinį smurtą.¹ Seksistinė neapykantos kalba Lietuvoje vis dar paplitusi ir toleruojama. Seksistinė neapykantos kalba – tai smurto lyties pagrindu forma, kuri įtvirtina ir sustiprina lyčių nelygybę. Lietuvoje net 7 iš 10 žmonių, susidūrę su neapykantos kalba, apie tai nepraneštų ir neieškotų pagalbos.²

Siekiant efektyviai reaguoti į seksistinę neapykantos kalbą mokyklose ir kitose ugdymo įstaigose, svarbu atpažinti, suvokti ir kritiškai įvertinti visuomenėje paplitusias stereotipines nuostatas. Stereotipus svarbu atpažinti tiek savo elgesyje, tiek mokymo priemonėse.

Darbas su moksleiviais ir pedagogais bei kitais su jaunimu dirbančiais specialistais (-ėmis) reiškia kultūros, pagrįstos lyčių lygybe, abipuse pagarba ir žmogaus teisių skatinimu, kūrimą. Paaugliai susiduria su ypatinga rizika patirti patyčias internete. Smurto lyties pagrindu aukomis dažniausiai tampa moterys: Europos lyčių lygybės instituto ataskaitoje „Kibernetinis smurtas prieš moteris ir mergaites“³ pabrėžiama, kad moterys neproporcingai dažnai, palyginus su vyrais, tampa tam tikrų formų kibernetinio smurto aukomis. Apklausus daugiau kaip 9 000 Vokietijos interneto vartotojų nuo 10 iki 50 metų amžiaus nustatyta, kad moterys gerokai dažniau nei vyrai tapo seksualinio priekabiavimo ir persekiojimo internete aukomis, o šių smurto formų poveikis aukoms buvo labiau traumuojantis. Seksistinė

1 Europos lyčių lygybės institutas, 2017.

2 Neapykantos kurstymas internete. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakymu atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa, 2020.

3 <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>

neapykantos kalba yra smurto prieš moteris ir mergaites forma, kuri įtvirtina ir sustiprina lyčių nelygybę.⁴ Šią problemą būtina spręsti siekiant kurti pagarba žmogaus teisėms grįstą visuomenę.

Projektas „Žaisk už savo teises! Inovatyvios strategijos prieš seksizmą ir diskriminaciją“ yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo EEE finansinio mechanizmo lėšomis, dalis. Jo įgyvendinimą taip pat remia Europos Sąjungos programa „Erasmus+“. Projektas apjungia partnerių iš keturių Europos šalių (COSPE, „Casa delle donne per non subire violenza“ ir „Centro Zaffiria“ Italijoje, Viduržemio jūros regiono lyčių studijų instituto Kipre, Moterų informacijos centro bei Šalčininkų švietimo ir informavimo centro Lietuvoje, Medien+Bildung.com Vokietijoje) patirtį ir žinias rengiant pedagogus bei su jaunuimu dirbančius specialistus (-es) ir vykdant auditorijos įtraukimu grįstą smurto lyties pagrindu bei neapykantos kalbos prevenciją.

Prevencijai naudojamas stalo žaidimas „Strateginės reakcijos“. Juo siekiama įtraukti moksleivius į situacijas, kuriose vartojama seksistinė neapykantos kalba, ir skatinti juos pasirinkti efektyvias reakcijas į pateiktas situacijas. Stalo žaidimas skatina jaunuolius aktyviai įsitraukti į pateiktų situacijų sprendimą, ugdyti empatiją, kartu mažinant seksistinės neapykantos kalbos ir lyčių stereotipų internete bei už jo ribų vartojimą.

PRIEMONIŲ RINKINYS

Mokymo priemonių rinkinyje **pagrindinis dėmesys skiriamas stalo žaidimui „Strateginės reakcijos“**, kuris buvo išbandytas Lietuvoje, organizuojant užsiėmimus jaunimo grupėms. Užsiėmimų metu žaidimas padėjo merginoms ir vaikinams kalbėti apie seksistinę neapykantos kalbą ir smurtą lyties pagrindu⁵, tuo pačiu skatindamas naudoti įvairias strategijas reaguojant į šiuos kenksmingus reiškinius.

4 Kova su seksistine neapykantos kalba, Europos Taryba, 2016.
<https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6995-combating-sexist-hate-speech.html>

5 Smurtas lyties pagrindu – prieš asmenį nukreiptas smurtas dėl to asmens lyties, lytinės tapatybės ar lyties raiškos arba darantis neproporcingą poveikį tam tikros lyties asmenims (Europos lyčių lygybės institutas).

Priemonių rinkinyje pateikiama teorinė medžiaga ir praktinės užduotys – tai pagalba mokytojams ir su jaunuimu dirbantiems specialistams (-ėms) kalbėti smurto lyties pagrindu tema. Žaidimą galima žaisti ir naudoti **grupėse, kurios jau nagrinėjo bei yra susipažinusios su lyčių lygybės ir neapykantos kalbos temomis. Toms grupėms ar klasėms, kurios pirmą kartą susiduria su minėtomis temomis, papildomai siūlome keletą praktinių užsiėmimų**, nurodančių, kaip dirbti lyčių stereotipų, neapykantos kalbos ir seksizmo / smurto lyties pagrindu klausimais prieš pradėdant žaidimą.

Lytis ir neapykantos kalba

Smurtas lyties pagrindu yra universalus reiškinys, su kuriuo susiduria dauguma gyventojų, nepriklausomai nuo amžiaus, pajamų, etninės ar socialinės bei kultūrinės kilmės. „Bet koks smurtas, dėl kurio moterys patiria arba gali patirti fizinę, seksualinę ar psichologinę žalą arba kančias, įskaitant grasinimus tokiu smurtu, prievartą ar savavališką laisvės atėmimą viešajame ar privačiame gyvenime“ apibrėžiamas kaip smurtas lyties pagrindu⁶. Jis egzistuoja visame pasaulyje. Jaunimas, kaip ir suaugusieji, susiduria su LYČIŲ STEREOTIP AIS, tuo, kas „socialiai“ pripažįstama „moteriška“ ir „vyriška“. Paaugliai su šiomis problemomis susiduria dar labiau dėl savo ypatingo raidos etapo, kurį jie išgyvena, ir kuriame dalyvauja kurdami savo tapatybę.

Egzistuoja skirtumas tarp biologinės lyties ir lyties socialiniu aspektu. Biologiniai skirtumai, su kuriais gimstama, lemia žmonių skirstymą į moteris ir vyrus ir yra pagrįsti biologija (reprodukciniai organai, hormonai ir kt.). Biologinius skirtumus apibrėžia mūsų biologinė lytis. Kai sakoma lytis socialiniu aspektu, kalbama apie lūkestį, kuris keliamas „tinkamam“ ir „tikėtinam“ moterų bei vyrų elgesiui, socialiai sukonstruotam metams bėgant.

Jaunų žmonių naudojimas technologijomis labai padidino visų formų psichologinį smurtą, internete ir už jo ribų, vartojant neapykantos kalbą, skatinančią smurtą ir diskriminaciją. Neapykantos kalba yra tam tikras bendravimas, kuris gali vykti asmeniškai arba internete, vartojant žodžius, posakius ar neverbalinę kalbą bei veiksmus, siekiant išreikšti ir skleisti neapykantą bei netoleranciją, taip pat kurstyti išankstinį nusistatymą ir baimę tam tikram subjektui ar žmonių grupei.

Dažnai mergaitės ir berniukai vartoja seksistinę kalbą, dar vadinamą neapykantos dėl lyties kalba, laikydami ją **tinkama, nes ji yra paplitusi bendraujant**, ne visada suvokdami, kodėl taip elgiasi ir kaip tai gali paveikti kitą asmenį. Seksistinė neapykantos

kalba pasireiškia įvairiomis formomis (tiek internete, tiek ne internete). Pavyzdžiui, aukos kaltinimu ir pakartotine viktimizacija, vadinimu „šliundra“, gėdinimu dėl kūno, „keršto pornografija“ (dalijimasis atvirais ar seksualinio pobūdžio vaizdais be kito asmens sutikimo), brutaliais ir seksualinio pobūdžio grasinimais nužudyti, išprievartauti ir smurtu, įžeidžiančiais komentarais apie išvaizdą, seksualumą, seksualinę orientaciją ar lyčių vaidmenis, taip pat melagingais komplimentais ar tariamais juokeliais, kai humoras naudojamas siekiant pažeminti ir išjuokti kitą.⁷ Be to, **socialinė medija atlieka svarbų vaidmenį, įtvirtinant lyčių stereotipus ir vaidmenis**, vaizduodama „idealius“ kūnus, apibrėždama su lytimi susijusius vaidmenis. Šie aspektai ypač svarbūs paauglių ir vaikų grupėse, kuriose **vyrauja savo socialinio įvaizdžio ir tapatybės kūrimo procesas**. Užsiėmimų jaunimo grupėse metu paaiškėjo, kad neapykantos kalba mergaičių atžvilgiu dažnai sutapo su gėdinimu dėl kūno (pvz., „negraži, stora, bjauri“) arba su seksualinio pobūdžio įžeidinėjimais (pvz., vadinimas „šliundra“). Paaiškėjo, kad ir berniukai dažnai tampa lyčių stereotipų aukomis, kurie stigmatizuoja, pavyzdžiui, vyrų homoseksualumą (pvz., „tikras vyras yra heteroseksualus“) ir (arba) fizines savybes, kurios laikomos nevyriškomis (pvz., mažai raumenų, per liesas). Be to, vyriškas seksualumas dažnai laikomas agresyvesniu nei moteriškas: tokie stereotipai sustiprina lyčių vaidmenis, kuriuos galima priskirti plačiai paplitusiam toksiškam vyriškumui, kenkiančiam tiek berniukams, tiek mergaitėms. Anksčiau paminėti įžeidimai ir pavyzdžiai yra stipraus moterų ir vyrų galios skirtumų veidrodis, kurį taip pat sustiprina stereotipinis stipraus berniuko / vyro, rodančio raumenis ir neturintio silpnų pusių, įvaizdis; taip pat neigiami komentarai, susiję su išvaizda ar seksualine orientacija, turintys įtakos LGBTQ+ žmonėms. Žaidimo „Strateginės reakcijos“ metu paaugliams sukuriama galimybė apmąstyti šiuos klausimus. Taip vykdoma pirminė smurto lyties pagrindu prevencija, kuri gali būti laikoma esmine platesnės

6 Deklaracija dėl smurto prieš moteris panaikinimo, Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, 1993. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/violenceagainstwomen.aspx>

7 Kova su neapykantos kurstymu – informacijos suvestinės, Europos Taryba, 2016. <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6995-combating-sexist-hate-speech.html>

švietimo strategijos, skirtos emocijoms problemoms spręsti ir empatijai skatinti, dalimi.

Stalo žaidimas „**Strateginės reakcijos**“ padeda kalbėti apie seksistinę neapykantos kalbą ir smurtą lyties pagrindu. **Žaidimas sukuria saugią erdvę**, kurioje jauni žmonės skatinami aktyviai įsitraukti į mokymo procesą, reikšti savo nuomonę, atskleisti savo emocijas bei požiūrį į santykius su kitais, diskutuoti bei aptarti svarbius klausimus.

Žaidimas buvo išbandytas su keliomis paauglių grupėmis. Galutinėje žaidimo versijoje korekcijos padarytos atsižvelgiant į jį išbandžiusių paauglių nuomonę. Neapykantos kalba yra sudėtingas reiškinys, ypač atsižvelgiant į lyčių dinamiką amžiuje, kai jaunuoliai įtvirtina ir socialiai išreiškia savo seksualinę bei lyties tapatybę, neturėdami tinkamų priemonių suprasti, ką tai reiškia. Jie nuolat yra panardinami į informacijos ir komunikacijos srautą socialinėje medijoje, kuris dažnai juos klaidina ir trikdo, kartais primeta griežtus modelius, o kartais brutaliai atmeta kitokias mintis. Eksperimentavimas žaidimo forma leido žaidimo kūrėjams **sukurti saugią erdvę, kurioje jaunimas galėjo dalytis savo patirtimi, nuomonėmis, strategijomis ir emocijomis**; kartu su jaunuimais svarstyti sudėtingus ir itin aktualius klausimus, kartu galvoti apie sprendimus ir galimas reagavimo į sudėtingas situacijas strategijas. Svarbu **kartu su mokiniais** patyrinėti šią temą, užduodant klausimus ir kuriant situacijas, kurios sužadintų jų aktyvumą bei smalsumą, kad jie jaustųsi įsitraukę, o ne iš karto pateikti atsakymus, kurie atimtų iš jų galimybę atrasti juos patiems. Kuriant žaidimą ir su juo susijusią mokomąją veiklą, pasirinkta metodika siekiama **įtraukti dalyvius į problemines situacijas**, **susiejant jas su jų konkrečia patirtimi**, skatinant jų mąstymą ir aktyvumą.

Nepaisant to, kad paauglių neapykantos kalba dažniausiai plinta internete, kovai su šiuo reiškiniu nuspręsta pasitelkti stalo žaidimą. Pasirinkimas dirbti su **tokia nekompiuterine priemone** yra susijęs su suvokimu, kad neapykantos kalba, plintanti internete, kyla ir yra skatinama socialinėje aplinkoje bei tarpusavio

santykiuose. Neapykantos kalba atsiranda ne internete, todėl stalo žaidimas bei kitos priemonės, esančios šiame rinkinyje, suteiks informacijos, kaip padėti paaugliams geriau suprasti vienas kitą. Ši mokymo priemonė suteikia galimybę pabūti atinkamoje situacijoje, „apžaišti“ situaciją iš kito asmens pozicijų, ieškoti naujų sprendimų. Svarbu, kad pedagogai, su jaunuimais dirbantys specialistai (-ės), tėvai, globėjai ir kiti suaugusieji galėtų rasti erdvės ir laiko šiai temai apmąstyti. Kartu su stalo žaidimu sukurtas ir skaitmeninis žaidimas „Miesto žaidimas“ (angl. Urban Game), kuris primins kai kurias kortelėse pateiktas situacijas ir atvers naujas galimybes darbui su jaunuimais.

Žaidimas padeda apmąstyti tai, kas kasdien vyksta žiniasklaidoje, ir sąmoningiau ja naudotis, skatinant svarbų medijų raštingumo procesą, kuris suprantamas kaip „visi techniniai, pažintiniai, socialiniai, pilietiniai ir kūrybiniai gebėjimai, leidžiantys mums naudotis tradicinėmis ir naujomis medijų formomis, kritiškai jas suprasti ir sąveikauti su jomis (...)“. Jis yra glaudžiai susijęs su aktyviu dalyvavimu demokratiname gyvenime, pilietiškumu, gebėjimu kritiškai ir savarankiškai vertinti bei apmąstyti savo veiksmus, todėl gali sustiprinti jaunų žmonių atsparumą dezinformacijai.⁸

Žaidimo „Strateginės reakcijos“ naudojimas padeda **sužadinti jaunų žmonių emocijų pasaulį**, ypač, kai tai susiję su neapykantos situacijomis, su kuriomis jie susiduria, ir su draugystės, empatijos bei apsaugos mechanizmais. Manome, kad tai yra svarbu siekiant veiksmingai reaguoti į neapykantą, plintančią internete ir už jo ribų, skatinti jaunimo pilietiškumą, taip padedant augti laisviems ir sąmoningiems piliečiams, gebantiems išreikšti emocijas.

Kadangi projektas ir jo priemonės, tokios kaip žaidimas „Strateginės reakcijos“, sprendžia paauglių saugumo ir emocijų gerovės problemas, į jų naudojimą kaip pagrindinius švietėjus galima įtraukti ir jų tėvus ar globėjus. Rekomenduojama prieš naudojant priemones ir programą, jas pristatyti jose dalyvaujančių

8 Tarybos išvados dėl žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo ir kritinio mąstymo ugdymo pasitelkiant švietimą ir mokymą, 2016. <https://www.consilium.europa.eu/it/press/press-releases/2016/05/30/eycs-conclusions-developing-media-literacy/>

jaunuolių šeimoms, dalijantis informacine medžiaga, arba renginio metu.

Mokyklos ar kitų švietimo įstaigų vadovų (-ių) parama gali tapti naudinga ir svarbia, kad projekto metu sukurtos priemonės būtų oficialiai įtrauktos į švietimo programą ir naudojamos kasdienėje veikloje su jaunuimu. Švietimo tinklo, sudaryto iš įvairių suinteresuotųjų šalių, pavyzdžiui, šeimų, mokytojų ir mokinių, sukūrimas ir įgyvendinimas gali tapti labai svarbia proga ne tik pasipriešinti neapykantos kalbai ir diskriminacijai lyties pagrindu, bet ir skatinti labiau įtraukiančius santykius bei bendravimą.

Stalo žaidimas „*Strateginės reakcijos*“

„*Strateginės reakcijos*“ – tai stalo žaidimas, skirtas 12 – 18 metų jaunimui. Žaidime yra keletas veikėjų, simbolizuojančių skirtingus paauglius. Žaidimo veikėjai sulaukia neigiamų komentarų ar įžeidinėjimų, kurie remiasi lyčių stereotipais ir išankstinėmis nuostatomis, pavyzdžiui, dėl savo fizinės išvaizdos, tikros ar tariamos seksualinės orientacijos, tam tikro elgesio. Pateiktuose komentaruose ir įžeidimuose jaučiamas ryškus stereotipinis ir seksistinis turinys.

Žaidėjų prašoma suprasti situaciją ir apmąstyti su ja susijusius stereotipus, įsijausti į situaciją, kurią patiria su neapykantos kalba susiduriantis asmuo, išnagrinėti jos / jo emocijas, padėti veikėjams susidoroti su situacija, tinkamai sureaguojant į žodinį smurtą.

Žaidimas padeda paaugliams **nustatyti įvairias neapykantos kalbos formas** ir apmąstyti **lyčių stereotipų bei išankstinių nusistatymų vaidmenį** tikrovės kūrimo ir kalboje, kuri ją apibūdina. Žaidimas taip pat skatina **reaguojant į neapykantos kalbą** naudoti tam tikras **strategijas**, ugdo savęs, kitų žmonių ir savo emocijų suvokimą.

Suteikdamas galimybę įsijausti į neapykantos kalbą patyrusių asmenų padėtį, žaidimas **skatina empatijos ir savitarpio paramos procesą**, kuris gali būti labai svarbus norint suvaldyti situaciją, kurioje susiduriama su neapykanta.

Žaidimas padeda išbandyti **sunkumus, su kuriais realybėje** susiduria jaunimas, palieka erdvės dialogui ir dalijimuisi patirtimi. Juo siekiama dekonstruoti įsitvirtinusių stereotipinių visuomenės struktūros suvokimą ir nepripažintą smurtą.

ŽAIDIMO TIKSLAS

Žaidimo tikslas – **pasiūlyti veikėjui, tapusiam neapykantos kalbos auka, geriausią strategiją, skirtą sureaguoti į neapykantos komentarą**, ir skatinti empatiją tarp bendraamžių.

Žaidimą laimi daugiausia taškų surinkusi komanda, kuri viso žaidimo metu tiksliausiai atspėjo neapykantos aukų patiriamas emocijas ir sukūrė veiksmingiausias kovos su neapykantos kalba strategijas.

ŽAIDIMO TURINYS

12 veikėjų kortelių (1 kaladė)



11 situacijų kortelių (1 kaladė)



14 strategijų kortelių (3 kaladės)



16 emocijų kortelių (1 kaladė)



PASTABA

Atsisiuntus korteles internetu, svarbu atsispausdinti jas pagal kiekvienam tipui nurodytas kalades. Jei įmanoma, rekomenduojama atsispausdinti korteles ant A5 formato popieriaus.

KITA MEDŽIAGA

Be kortelių, kiekvienai komandai reikia išdalyti spalvotus žymeklius, popierių ir, esant galimybei, turėti rašomąją lentą užduotims bei diskusijai.

LAIKAS

Skirkite maždaug 1,5–2 valandas žaidimui ir įvairių temų su klase / grupe aptarimui.

PASIRENGIMAS

Klasė / grupė suskirstoma į komandas (kiekvienoje komandoje gali būti nuo 2 iki 6 dalyvių).

ŽAIDIMO EIGA

Žaidimas suskirstytas į turus, o kiekvienas turas – į šešis etapus:

1. Paskirstymas vaidmenimis.
2. Veikėjų pristatymas.
3. Situacijos pristatymas.
4. Emocijų pasirinkimas.
5. Strategijų siūlymas.
6. Pabaiga ir taškų priskyrimas.

1

PASKIRSTYMAS VAIDMENIMIS

Žaidimas vyksta turais. Kiekvieno turo metu komandos gauna vis kitą vaidmenį, kol visos komandos bent kartą išbando visus vaidmenis. Kiekviena komanda susėda nedideliu ratu, kuriame jos nariai gali tarpusavyje diskutuoti.

- > Viena komanda žaidžia kaip „**Veikėjas**“, naudodama **Veikėjų korteles**.
- > Kita komanda žaidžia kaip „**Pasakotojas**“ ir naudoja **Situacijų kortelių** kaladę.
- > Kitos komandos žaidžia kaip „**Sajungininkai**“ ir gauna po **Strategijų kortelių** kaladę (taigi Strategijų kortelių kaladžių turi

būti tiek, kiek yra komandų). Sajungininkų komandų skaičius gali būti nuo 1 iki 3.

- > **Emocijų kortelės** padedamos patalpoje taip, kad būtų visiems matomos (pvz., pritvirtintos prie sienos arba padėtos ant stalo patalpos centre ir pan.).

2 VEIKĖJŲ PRISTATYMAS

Žaidimas prasideda. Nusprendžiama, kuri komanda pirma tampa Veikėju. **Veikėjo komanda** pasirenka **Veikėjo kortelę**, parodo pasirinktą kortelę komandoms ir trumpai apibūdina Veikėją.

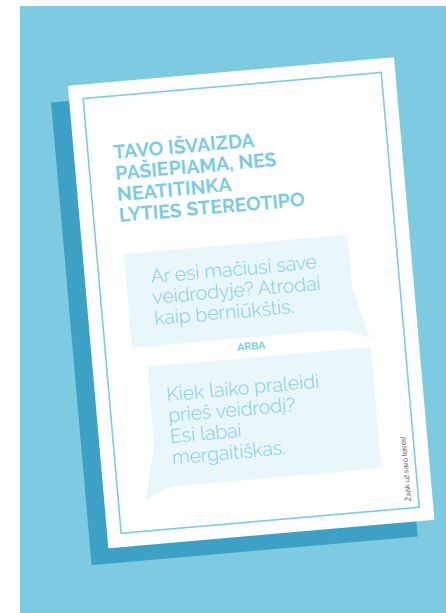


*Pavyzdžiui: **Veikėjo komanda** parodo kortelę „Ugnė“ ir pristato jos savybes bei charakteristikas.*

Variantas. Galimas toks žaidimo variantas, kad šiame etape **Veikėjo komanda** tik parodo **Veikėjo kortelę**, bet jo neapibūdina. Tokiu atveju **Pasakotojo komanda** pasirinks neigiamą komentarą (žr. kitą pastraipą) tik pagal Veikėjo išvaizdą.

3 SITUACIJOS PRISTATYMAS

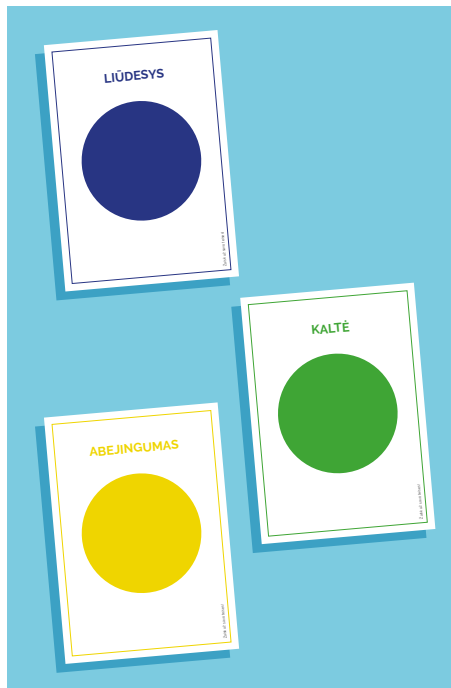
Tuo metu **Pasakotojo komandos** nariai stebi Veikėją ir iš turimos **Situacijų kortelių** kaladės pasirenka neigiamą komentarą, kuris, jų manymu, gali labiausiai paveikti Veikėją pagal jo išvaizdą ir / ar apibūdinimą.



*Pavyzdžiui: **Pasakotojo komanda** mano, kad iš Ugnės galima tyčiotis, nes ji nėra moteriška.*

4 EMOCIJŲ PASIRINKIMAS

Tada **Veikėjo komandos** nariai turi pasirinkti ne daugiau kaip tris emocijas, kurios asocijuojasi su tuo įžaidimu, atsakydamos į klausimą: „*Kaip, jūsų manymu, veikėja ar veikėjas jaučiasi po tokio įžaidimo?*“. Komanda parašo ant popieriaus pasirinktas emocijas taip, kad jų nematytų kiti žaidėjai.



*Pavyzdžiui: **Veikėjo komanda** galvoja, kad taip įžeista Ugnė gali jausti liūdesį, kaltę arba abejingumą.*

5 STRATEGIJŲ SIŪLYMAS

Kol **Veikėjo komanda** renkasi emociją, kiekviena **Sajungininkų komanda**, nagrinėdama situaciją, turi stengtis suprasti, kaip jaučiasi įžeistas Veikėjas, žiūrėdama į **Emocijų kortelės**. Kiekviena komanda pasirenka ne daugiau kaip tris emocijas, susijusias su situacija.

Po to kiekviena komanda pasirenka Strategijų kortelę, kurioje yra viena ar dvi pasirinktos emocijos (spalvoti taškai kortelės apačioje). Remdamasi pasirinkta Strategija, kiekviena **Sajungininkų komanda** sugalvoja sakinį, kurį galėtų vartoti puolamas Veikėjas, norėdamas išeiti iš susidariusios nemalonios situacijos. Kiekviena komanda turi pagrįsti pasirinktą Strategiją.

*Pavyzdžiui: **Pirma Sajungininkų komanda** galvoja, kad Ugnė gali jausti pyktį (**Emocijų kortelės** „Pyktis“ spalva yra raudona). Komanda pasirenka Strategiją, kuri yra pažymėta raudonu tašku, pavyzdžiui „Rožė be spyglių“. Ši kortelė siūlo, kad į įžaidimą reikia atsakyti nelauktu komplimentu. Laikydamosi šios Strategijos, komanda sugalvoja sakinį, kuris gali padėti Ugnei atsakyti į smurtinę kalbą ir apsisaugoti. Frazė gali būti: „*Tu pats / pati turėtum šiandien pažiūrėti į veidrodį. Tu atro dai puikiai*“.*



„Tu pats / pati turėtum šiandien pažiūrėti į veidrodį. Tu atro dai puikiai“.

Antra Sajungininkų komanda

tiki, kad Ugnė gali jaustis pamaloninta (geltona spalva) ir pasirinkti Strategiją, pažymėtą geltonu tašku, pavyzdžiui, *Guru strategiją: „Paversk patyčias stiprybe“*. Atsakymo, atitinkančio Strategiją, pavyzdys galėtų būti: *„Tu teišus, man labai patinka mano stilius!“*



„Tu teišus, man labai patinka mano stilius!“

Trečia Sajungininkų komanda

nusprendžia, kad Ugnė gali jaustis kalta (žalia spalva) ir sumišusi (raudona spalva), bei pasirinkti Strategiją *„Ungurys: pakeisti / nukreipti pokalbio temą“*, kurioje yra bent vienas pasirinktos emocijos (šiuo atveju – žalios) taškas. Atsakyti galima taip: *„Pastebėjau, kad nebevažinėji dviračiu... Gal tau reikia pagalbos jį remontuojant?“*



„Pastebėjau, kad nebevažinėji dviračiu... Gal tau reikia pagalbos jį remontuojant?“

Kiekviena **Sajungininkų komanda** parengia strategiją, kurią pasiūlys Ugnei, kad ši išsisuktų iš nemalonių padėties. Kiekviena komanda turi motyvuoti strategijos pasirinkimą.

6 ŽAIDIMO PABAIGA IR TAŠKŲ SKYRIMAS

Kai visos **Sajungininkų komandos** pristato savo strategiją ir pagrindžia jos pasirinkimo priežastis, **Veikėjo komanda** pristato, kokias emocijas parinko savo Veikėjui, ir motyvuoja savo pasirinkimą.

Veikėjo komanda pasirenka, kurios **Sajungininkų komandos** pateikta strategija jai atrodo naudingiausia esamai situacijai spręsti.

Variantas: jei Veikėjas antrame žaidimo etape nebuvo apibūdintas, **Veikėjo komanda** jį pristato dabar. Skirtingos komandos gali skirtingai įsivaizduoti, koks tas Veikėjas yra, kokios savybės jam būdingos. Tai skatina diskusiją, nes atskleidžia, kaip dažnai mes susikuriame kitų žmonių įvaizdį remdamiesi tik jų išvaizda. Kadangi žaidimo tikslas – rasti veiksmingiausią strategiją, kaip suvaldyti neapykantos kalbą, geriausiai pasirodžiusiosioms komandoms skiriami taškai. Be to, atsižvelgiama ir į tai, ar buvo tinkamai įvertinta Veikėjo emocinė savijauta: taškai skiriami ir tada, kai **Veikėjo ir Sajungininkų komandų** pasirinkta emocija sutampa.

Taškai komandoms skiriami taip:

- > 3 taškai skiriami **Sajungininkų komandai**, kuri parinko efektyviausią strategiją;
- > 2 taškai skiriami **Sajungininkų komandai**, kuri nepasirinko efektyviausios strategijos, tačiau atspėjo bent 1 Veikėjo emociją (pasirinko tokią pačią, kaip Veikėjo komanda);
- > **Veikėjo komanda** gauna po 1 tašką už kiekvieną komandą, kuri atspėjo bent 1 emociją;
- > **Pasakotojo komanda** negauna taškų.

Pirmasis žaidimo turas baigėsi. Naujas turas prasideda iš naujo pasidalinant vaidmenimis. Kai visos komandos bent kartą išbando kiekvieną vaidmenį, galima suskaičiuoti visus komandų taškus.

DISKUSIJA

Kiekvieno turo pabaigoje svarbu šiek tiek laiko skirti bendriems apmąstymams, skatinti grupės diskusiją apie tai, kas įvyko: nuo stereotipų ir prietarų, susijusių su kiekvienu veikėju, iki svarbiausių emocijų. Žaidimo metu kortelių pasirinkimo motyvai yra svarbūs ir jau tai suteikia daug informacijos diskusijoms. Taip pat svarbu kartu su mokiniais aptarti, kaip tai pasireiškia jų kasdieniame gyvenime.

Projekto įgyvendinimo metu, kai jaunimo grupėse buvo išbandomas žaidimas, išryškėjo **keletas svarbiausių aspektų**, į kuriuos reikėtų atsižvelgti užsiėmimų bei diskusijų metu:

- > **Emocijų pasirinkimas:** svarbu moksleiviams pabrėžti, kad nėra „teisingų“ ar „neteisingų“ emocijų. Visos mokinių jaučiamos ir apibūdinamos emocijos yra vertingos ir gerbtinos. Žaidime numatytos tikrai ne visos paauglių pasaulio emocijos, nes jo tikslas ir nėra visas jas įvardinti, bet siekiama padėti apmąstyti ir paskatinti empatiją smurtą patiriančių asmenų atžvilgiu. Svarbu su mokiniais aptarti, jog taisyklė pasirinkti ne daugiau kaip tris emocijas, susijusias su strategija, veikia žaidime, tačiau realiame gyvenime vienu metu gali pasireikšti įvairių emocijų derinys.
- > Kartais paaugliui lengva įsivaizduoti ir pasiūlyti galima strategiją, tačiau labai **sunku suformuluoti susijusį sakinį**: šis žaidimas skatina neapykantos kalbos dinamikos suvokimą ir „proaktyvaus“ elgesio, skirto kovoti su neapykantos kalba, formulavimą, kurio reikia mokyti. Dėl šios priežasties svarbu skatinti formuluoti mintį ar reakciją, net jei pradžioje tai gali pasirodyti sunku.
- > Neapykantos kalba tarp bendraamžių dažnai siejama su „juokeliais“. **„Aš tik juokavau“** – tai dažnas posakis, kuriuo skleidžiantys neapykantą pateisina savo elgesį. Svarbu su mokiniais aptarti, kaip jie suvokia subtilią ribą tarp pokšto ir įžeidimo, padėti pasidalinti nuomonėmis ir požiūriais: šiuo atveju darbas su konkrečiais pavyzdžiais gali palengvinti emocijų įsisaugonimą, parodant, kiek pokštas gali būti trikdantis ar agresyvus.

PRAKTINĖS PASTABOS ŽAIDIMO MODERATOREI (-IUI)

- > Žaidimo antro etapo metu **Veikėjo komandai** reikia laiko sukurti pasirinkto veikėjo aprašymą raštu ar fiktyviu Instagramo profiliu, kuris gali būti nupiešiamas ant balto popieriaus lapo ar kt. Kad kitos komandos tuo metu irgi būtų užimtos, galima jų paprašyti pasirinkti po veikėją iš kortelių kaladės ir iš anksto pasiruošti jo pristatymui kitų žaidimo turų metu. Svarbu, kad šiuo metu kitos komandos nežinotų, kokie veikėjai buvo pasirinkti.
- > Paprašykite komandų sugalvoti savo grupės pavadinimą; komandų pavadinimus surašykite ant lentos arba didelio popieriaus lapo ir pakabinkite jį matomoje vietoje; **žymėkite surinktus taškus**, kad konkurencija tarp komandų būtų didesnė; taip pat galite paruošti plastikinius arba popierinius žetonus, kurie reikš gautus taškus.
- > Galite paruošti nedideles lenteles su komandų vaidmenų pavadinimais, pvz., Veikėjas, Pasakotojas, Sąjungininkai, kad būtų aišku, kuri komanda atlieka kokį vaidmenį.
- > Užtikrinkite žaidimo nenutrūkstamumą, valdykite grupių diskusijų laiką, kad nenukentėtų žaidimo ritmas. Siūloma, kad komandos diskusija, reikalinga teisingai strategijai pasirinkti, truktų ne ilgiau kaip 5 minutes.
- > Kai **Sąjungininkų komanda** diskutuoja dėl strategijos, o **Veikėjo komanda** diskutuoja apie emocijas, paklauskite **Pasakotojo komandos**, kodėl jie pasirinko tą įžeidimą, kaip jie dėl jo jaučiasi ir pan. Šis atsakymas gali būti geras atspirties taškas tolesnei diskusijai.

Praktiniai užsiėmimai apie stereotipus, diskriminaciją lyties pagrindu ir neapykantos kalbą

Šiame skyriuje pristatoma keletas praktinių užsiėmimų, kurie papildo stalo žaidimą ir skatina bei stiprina **apmąstymų ir analizės procesą**. Nagrinėjamos temos yra susijusios su lyčių stereotipais, išankstinėmis nuostatomis ir diskriminacija lyties pagrindu, taip pat smurtu lyties pagrindu ir neapykantos kalba. Ši veikla yra ypač naudinga grupėms ir klasėms, kurios niekada nenagrinėjo šių klausimų ar nori išsamiau aptarti minėtas temas. Kiekviena veikla trunka maždaug 2 valandas (esant poreikiui galima sutrumpinti ir pritaikyti užduotis prie pamokos formato). Rekomenduojama suplanuoti 3–4 susitikimus, kurių kiekvienas truktų apie dvi valandas.

Kiekvieną užsiėmimą galima pradėti „**ledlaužio**“ užduotimi, kad nuo pat pradžių būtų galima užmegzti gerus santykius su dalyviais. Užsiėmimai, vadinami „ledlaužiais“, yra labai naudingi, nes žaismingos veiklos metu tarp dalyvių užmezgamas dialogas ir dinamiški, abipusiu įsiklausymu pagrįsti santykiai. Tai leidžia sustiprinti bendrumo grupėje jausmą bei pagerina ryšį tarp moderatorių ir dalyvių. Be to, moksleiviai lengviau įsitraukia, kai visiems leidžiama kalbėti, tuo pačiu užtikrinant, kad visi kiti klausytųsi. Kiekvienas šio skyriaus praktinis užsiėmimas bus siejamas su „ledlaužiu“.

Aprašomoje metodikoje suaugęs žmogus, dirbantis su paaugliais, turi suvokti save kaip „**moderatorę ar moderatorių**“, kuri (-is) padeda dalyviams atrasti tai, ką jie jau žino, taip pat skatina juos sužinoti daugiau ir ištirti savo galimybes.

Moderavimas – tai aplinkos, kurioje žmonės mokosi, semiasi patirties, tyrinėja ir auga, kūrimas. Tai dalijimosi procesas, kurio metu žmogus duoda ir gauna: žinias perteikia ne asmuo ar ekspertas. Norint vesti užsiėmimus, reikia įgūdžių, kuriuos galima įgyti mokantis ir patiriant.

Suaugusiesiems, kurie moderuoja mokymų grupes, ypač jaunų žmonių (pvz., moksleivių), taip pat gali būti svarbu savarankiškai apmąstyti savo vertybes ir patirtį, susijusią su lytimi, seksualine orientacija, intymiais santykiais apskritai bei paauglių gyvenime. Praktiniai užsiėmimai su mokiniais – interaktyvi edukacinė veikla – gali tapti proga išgyventi stimuliuojančią mokymosi patirtį.

Prieš pristatant praktines veiklas jaunimui, siūloma jas išbandyti pedagogų ar kitų su jaunimu dirbančių specialistų grupėje: tai yra geras būdas savarankiškai apmąstyti, pasidalinti vizija ir tikslais su specialistais, geriau suprasti šių užsiėmimų metu keliamus klausimus.

Organizuojant veiklas, rekomenduojama palikti laiko baigiamajai diskusijai. Kiekviena dalyvė ir dalyvis turėtų turėti galimybę būti išklausyti, kalbėti ir dalyvauti. **Niekas neturėtų jaustis priversta (-as) pasakyti tai, ko nesijaučia pasirengusi (-ęs) kalbėti.** Svarbu, kad nurodymai būtų aiškūs, o atmosfera draugiška. Diskusijos metu gali būti užduodami **klausimai, susiję su tuo, kas įvyko užduoties atlikimo metu, ir kaip dalyviai jautėsi;** ko jie išmoko ir kaip jie gali toliau mokytis bei panaudoti tai, ką išmoko. Jei klasėje / grupėje (užsiėmimų metu ar kitomis akimirkomis) išryškėja koks nors diskriminuojantis elgesys, jį reikia spręsti įtraukiant visus dalyvius: paauglius, mokytojus, kartais ir šeimas. Svarbu skirti laiko diskusijoms su moksleiviais, jų apmąstymams ir konfliktų sprendimui; tam tikrais atvejais šeimų įtraukimas gali būti svarbus, norint išsamiau nagrinėti šią temą. Esant ypač sudėtingoms situacijoms ar atvejams, su jaunimu dirbančios specialistės ir specialistai gali paprašyti nevyriausybių ir kitų organizacijų, dirbančių su smurto lyties pagrindu prevencija ir pagalba aukoms (nuorodos ir kontaktai pateikiami šio priemonių rinkinio pabaigoje), pagalbos.

Žaidimas skirtas ne tik subtilioms temoms ir patirčiai nagrinėti, bet ir kurti bei įgyvendinti smurto prevencijos ambasadorių tinklą, kuriame dalyvautų tiek jaunimas, tiek ir suaugusieji.

Siekiant gilinti praktinėse užduotyse aptariamąs temas, moderatorė ar moderatorius gali naudotis **Žodynėliu**, kurį galima

skaityti ir komentuoti kartu su grupe / klase. Veiklos gali būti įgyvendinamos nurodyta seka, kad būtų palaiapsniui gilinamasi į šiame priemonių rinkinyje nagrinėjamas temas.

Praktiniai užsiėmimai:

- **„Marso kolonija“.** Užsiėmimas pristatomas „ledlaužiu“ „Prisistatymas meluojant“. Dėmesys lyčių stereotipų, diskriminacijos ir neapykantos kalbos temoms.
- **„Neapykantos kalba žiniasklaidoje ir socialinėse medijose“.** Užsiėmimas pristatomas „ledlaužiu“ „Kas man nepatinka / kas man nepatinka dėl mano lyties?“. Dėmesys lyčių stereotipų ir smurto lyties pagrindu temoms.
- **„Džiaugsmas, baimė, staigmena – mano jausmų koliažas“.** Užsiėmimas pristatomas „ledlaužiu“ „Susipažinimas su problemos masteliu“. Dėmesys stereotipų, neapykantos kalbos ir žiniasklaidos temoms.
- **„Kaip toli nueitum?“.** Užsiėmimas pristatomas „ledlaužiu“ „Dešinė - Kairė: keičiasi suvokimas“. Dėmesys paauglių smurto romantiniuose santykiuose ir smurto lyties pagrindu temoms.
- **„Kas man patinka ir kas man nepatinka“.** Užsiėmimas pristatomas „ledlaužiu“ „Tai ne šaukštas“. Dėmesys lyčių stereotipams, socialinėms normoms, lyčių vaidmenims.

1 UŽDUOTIS „MARSO KOLONIJA“⁹

Temos

Lyčių stereotipai, išankstiniai nusistatymai ir diskriminacija, neapykantos kalba (žr. Žodynėlį).

„Ledlaužio“ pratimas „Prisistatymas meluojant“

Dalis dalyvių stovi ratu ir prisistato, sakydami apie save tiesą ir melą. Kiti turi išsiaiškinti, kas iš trijų pasakytų dalykų yra melas. Kai kurie pagrindiniai diskusijos klausimai: Kaip atpažinote kitų dalyvių melą?; Ar jums buvo naudinga stebėti neverbalinę kalbą, kad nustatytumėte melą? Ką konkrečiai?; Kokius elementus ketinate naudoti melui nustatyti?; Ar tai, kad pažįstate žmogų, jums padeda atskirti tiesą nuo melo? Apibendrinant galima paklausti, ar mes (ypač tarp žmonių, kurie vieni kitų nepažįsta) vertiname vieni kitus remdamiesi tik išvaizda ir kai kuriomis klišėmis. Tai suteikia galimybę pristatyti stereotipų temą (nesileidžiant į detales, kad liktų erdvės tolesnei veiklai). Stereotipai iš tikrųjų yra įprasta ir plačiai naudojama priemonė suprasti ir vertinti tai, ko nežinome.

„Marso kolonija“ Tikslai

Skatinti diskusiją apie kiekvieno iš mūsų turimus stereotipus; atskleisti stereotipų sukuriamas normas; supažindinti su lyčių stereotipų tema, paaiškinant skirtumą tarp biologinės lyties ir lyties socialiniu aspektu.

Priemonės ir medžiaga

A priedas „Veikėjai“ ir B priedas „Veikėjų aprašymas“, kuriuos reikia išdalinti grupėms arba rodyti klasei interaktyvioje lentoje. Lenta, popierius, rašikliai ir žymekliai. Bet kuris užsiėmimą

9 Originali „Marso kolonijos“ versija yra įtraukta į Sclavi M. (2003) „Arte di ascoltare e mondi possibili. Come si esce dalle cornici di cui siamo parte“, Bruno Mondadori. Toliau pateikiama nauja adaptacija, kuria siekiama išryškinti konkrečias temas.

moderuojantis asmuo turi turėti paruoštą medžiagą, kuri bus dalijama užsiėmimo metu. Gali būti naudinga užsiėmimo pabaigoje mažose grupelėse arba didelėje grupėje užrašyti keletą stereotipo, išankstinio nusistatymo ir diskriminacijos apibrėžimų, ypatingą dėmesį skiriant lyčių stereotipams. Galima dirbti su interaktyvia lenta.

Laikas

Maždaug dvi valandos, įskaitant „ledlaužio“ pratimą, užduotį ir diskusiją.

Veiklos aprašymas

Moderatoriai turėtų iš anksto pasiruošti naudingą medžiagą, kurią būtų galima išdalinti užsiėmimo metu. Jei grupė yra didelė, padalinkite dalyvius į mažas maždaug penkių žmonių grupes. Kitu atveju galima dirbti ir su visa grupe.

Tada moderatorė ar moderatorius pristato žaidimą, pranešdama (-as): *„Kosmoso agentūra susisieki su mumis ir paprašė mūsų apgyvendinti žmonių grupę Marse. Tai didi akimirka žmonijos istorijoje, projektas, kuriam ruošiasi daugelį metų. Mums buvo patikėta svarbi užduotis: pasirinkti tinkamiausius vykti kartu žmones. Mes apie juos labai mažai žinome, kaip pamatysime – beveik nieko. Deja, dėl techninių nesklandumų elektroninis laiškas su kandidatų gyvenimo aprašymais mūsų nepasiekė ir tai yra viskas, ką turime. Dėl kiekvieno iš jų turėsite apsispręsti, ar pasiimti kartu, ar ne, ir keliais žodžiais pagrįsti savo pasirinkimą, remdamiesi tuo, ką nusprendėte. Nėra prasmės užduoti klausimų, nes tai yra viskas, ką mes žinome. Turime dešimt minučių.“*

Tada dalyviams išdalijami Veikėjų lapai (A priedas) arba rodoma informacija lentoje ir dalyviai turi 10 minučių, kad suformuotų savo komandas.

Po 10 minučių kiekviena grupė perskaito savo komandos sudėtį, motyvuodama kiekvienos veikėjos ar veikėjo pasirinkimą.

Diskusijas apie kandidatų pasirinkimą, kylančias bendroje grupėje, atidėkite iki tam skirto laiko. Taip pat galite suskaičiuoti

patikusius kandidatus ir pasidaryti grupės „laimėjusių kandidatų“ sąrašą. Pabaigoje moderatorė ar moderatorius praneša, kad *„Gautas laiškas su informacija apie kandidatus!“ (B priedas)*. Moderatorė (-ius) arba vienas iš dalyvių skaito informaciją apie kiekvieną veikėją ir renka atsiliepimus. Paklausiame kiekvienos grupės, ar, remdamiesi naujai gauta informacija, jie norėtų pakeisti savo pasirinktus veikėjus, ar pasilikti ties tais, kuriuos pasirinko. Skirkite dar 5 minutes pakeitimams ir aptarimui mažoje grupėje. Tada pradėkite diskusiją didžiojoje grupėje.

Norėdami paskatinti dalyvius galvoti apie stereotipo ir išankstinio nusistatymo sampratą, galite užduoti tokius klausimus:

1. Kokius jausmus patyrėte, kai sužinojote apie keliautojus (nuostabą? nusiminimą?).
2. Ką galvojote pradėję užduotį?
3. Kas paskatino pasirinkti vieną veikėją, o ne kitą?
4. Koks skirtumas tarp pasirinkto veikėjo ir to, ką apie jį sužinojote vėliau?
5. Kaip paveikė nauja informacija apie kandidatus, kurią gavote vėliau?

Tegul dalyviai pasisako, leiskite jiems kalbėti ir papasakoti, kuo remdamiesi priėmė sprendimus. Užsiėmimo pabaigoje galima išdalyti ir perskaityti stereotipo, išankstinio nusistatymo ir diskriminacijos apibrėžimus. Atsižvelgiant į kai kuriuos personažus ir (arba) žmones, tikslinga paaiškinti skirtumą tarp biologinės lyties ir lyties socialiniu aspektu bei panagrinti lyčių stereotipų, kurie dažnai yra seksistinės neapykantos kalbos pagrindas, klausimą.

Apibrėžimai, kuriuos reikia perskaityti grupei arba kartu su grupe sukurti naujus, yra: stereotipas, išankstinis nusistatymas, diskriminacija (žr. Žodynėlį).

Naudingi patarimai

Prieš pradėdami užsiėmimą, pasiruoškite visą medžiagą, nusistatykite labai aišką laiką ir jo laikykitės, kitaip šis užsiėmimas

gali užtrukti ilgiau, nei planavote. Galite kurti naujus personažus, žaisti su labiausiai paplitusiais stereotipais. Svarbu, kad pasirinkimas atitiktų grupės brandumo lygį.

Užsiėmimas skatina dalyvius naudoti klišes ir stereotipus bei remtis jais priimant sprendimus. Tikėjimą stereotipais sugriauna vėlesnė informacija, kuri leidžia grupei apmąstyti skirtumus tarp personažų ir tai, kad neapykantos kalba dažnai grindžiama supaprastintu savo ir kitų tapatybės suvokimu.

Strategijos, skirtos įtraukti moksleivius

Diskusijos mažose grupėse padeda dalintis idėjomis renkantis veikėjus; leidžia išryškėti dalyvių stereotipams, lengviau užduoti klausimus; jei yra skirtingų nuomonių, leiskite jas išsakyti, tačiau pakartokite, kad įžeidžiantys žodžiai, nukreipti prieš grupes ar asmenis, yra netoleruojami. Sprendžiant seksualinės orientacijos klausimą, tikslinga skatinti grupės nuomonę, neužduodant tiesioginių ir (arba) pernelyg asmeniškų klausimų, kurie gali sukelti keblumą. Jei išryškėja patirtis ar nuomonė, ypač susijusi su psichofizinės gerovės klausimais, tikslinga juos aptarti antrą kartą (asmeniškiau ir saugiau). Kad grupė geriau suprastų stereotipus, gali būti naudinga sutelkti dėmesį ties kiekvieno mokinio asmeniškai patirtais išgyvenimais (tautybe, amžiumi, lytimi ir pan.).

A priedas. VEIKĖJAI

Buvote atrinktas dalyvauti kosminėje misijoje, kurios metu Marse bus apgyvendinta pirmoji žmonių grupė. Iš toliau išvardytų dalyvių pasirinkite penkis asmenis, kurie, jūsų manymu, yra tinkamiausi vykti kartu, ir penkis asmenis, kurie, jūsų manymu, yra visiškai netinkami dalyvauti misijoje, motyvuodami savo pasirinkimą.

- **Architektė (-as)**
- **Sportininkė (-as)**
- **Imigrantė (-as) iš Indijos**

- **Chirurgė (-as)**
- **Neregė (-ys)**
- **Virėja (-as)**
- **Amerikoje gyvenanti lyderė (-is)**
- **Bedarbė (-is)**
- **Homoseksualus asmuo**
- **Policininkė (-as)**
- **Sekso industrijos darbuotoja (-as)**
- **Transseksualus asmuo**
- **Slaugytoja (-as)**
- **Kosmetologė (-as)**
- **Septintos klasės mokinė (-ys)**

B priedas. VEIKĖJŲ APRAŠYMAS

ARCHITEKTĖ

Arūnė, 22 metai, neseniai baigė sodininkystės dizainą.

SPORTININKĖ

86 metų Marija iškovojo aukso medalį 100 metrų distancijoje laisvuojų plaukimo stiliumi 1936 m. Berlyno olimpinėse žaidynėse.

IMIGRANTAS IŠ INDIJOS

56 metų Farokhas, vadovavęs aviacijos ir kosmoso departamentui Romoje.

CHIRURGĖ

32 metų Valerija specializuojasi plastinės chirurgijos srityje ir dirba privačioje klinikoje, kurios pacientai yra įžymybės.

NEREGYS

Jonas, 29 metų, prarado regėjimą po nelaimingo atsitikimo, dirba universiteto matematikos profesoriumi Bostone.

VIRĖJA

26 metų Sandra dirbo ligoninės kavinėje, nuteista kalėti dėl kaltinimų, kad apnuodijo 3 pacientus.

AMERIKOJE GYVENANTIS LYDERIS

37 metų Marčelas, Kolumbijos narkotikų platinimo organizacijos vadovas.

BEDARBĖ

Gitana, 30 metų, astrofizikos magistrantė. Ieško darbo po to, kai buvo atleista, nes nusprendė turėti vaiką.

HOMOSEKSUALUS ASMUO

35 metų mechanikė Loreta turi antrąjį geologijos magistro laipsnį, specializuojasi seismologijoje.

POLICININKĖ

Erika, 28 metai, 1,58 m ūgio, policijos biuro darbuotoja.

SEKSO INDUSTRIJOS DARBUOTOJA

Agneta, 48 metai, dabar ji turi nedaug nuolatinių klientų, todėl didžiąją laiko dalį praleidžia gamindama maistą ir tapo puikia virėja.

TRANSSEKSUALUS ASMUO

Robertas, 40 metų amžiaus. Jis yra kareivis ir savanoris ligoninėse karo zonose.

SLAUGYTOJAS

Jurgis, 39 metų amžiaus. Buvęs asmeninis treneris; sporto klubas, kuriame jis dirbo, dėl krizės buvo uždarytas. Jau keletą metų padeda savo pagyvenusiam 80 metų kaimynui.

KOSMETOLOGAS

Eugenijus, 40 metų. Statybininku jis dirba nuo paauglystės. Jis su žmona neseniai atidarė grožio saloną, kuriame dirba savaitgaliais.

SEPTINTOS KLASĖS MOKINYS

Edgaras, 13 metų, kompiuterių genijus, gavo savo pirmąjį nešiojamąjį kompiuterį, kai buvo 5 metų amžiaus. Dirba programinės įrangos įmonėje.

2 UŽDUOTIS

„NEAPYKANTOS KALBA ŽINIASKLAIDOJE IR SOCIALINĖSE MEDIJOSE“

Temos

Stereotipai, smurtas lyties pagrindu (žr. Žodyną).

„Ledlaužio“ pratimas

„Kas man patinka / kas man nepatinka dėl mano lyties?“

Pakvieskite mokinius ar mokytojus prisistatyti, pasakojant ką nors apie savo lytį: „Kuo man patinka mano lytis?, Kuo man nepatinka mano lytis?“

Tokia užduotis leidžia smagiai atsiverti ir sutelkti dėmesį į lyties temą; nagrinėti kultūrinių ir istorinių elementų, susijusių su lyties ir biologinės lyties samprata, skirtumus ir išsiaiškinti nusistovėjusius stereotipus bei klaidingus mitus.

„Neapykantos kalba žiniasklaidoje ir socialinėse medijose“

Tikslai

Atpažinti neapykantos kalbą; atpažinti neapykantos kalbą lyties pagrindu internete ir pagerinti gebėjimą atskirti įvairias neapykantos kalbos ir smurto lyties pagrindu formas, skatinant diskusijas mažose grupėse.

Priemonės ir medžiagos

Kanceliarinės priemonės, naujienų straipsniai iš vieno šaltinio, kuriame pasakojama apie neapykantos kalbą, arba kelių žurnalistų straipsniai ta pačia tema, nurodant autorius ir šaltinius. Galima remtis įvairia medžiaga: straipsniais, kuriuose pasakojamos neapykantos kalbos lyties pagrindu istorijos; straipsniais / vaizdais / radijo interviu, kuriuose vartojama kalba, susijusi su neapykantos kalba ir antrine smurto aukų viktimizacija.¹⁰

¹⁰ Bet kokį smurto ir prekybos žmonėmis veiksma patyrusio asmens viktimizavimas (EIGE).

Medžiaga gali būti popierinė, rodoma skaidrėse ar kitais būdais. Nuotolinio darbo atveju būtina paruošti kelis virtualius kambarius darbui mažose grupėse.

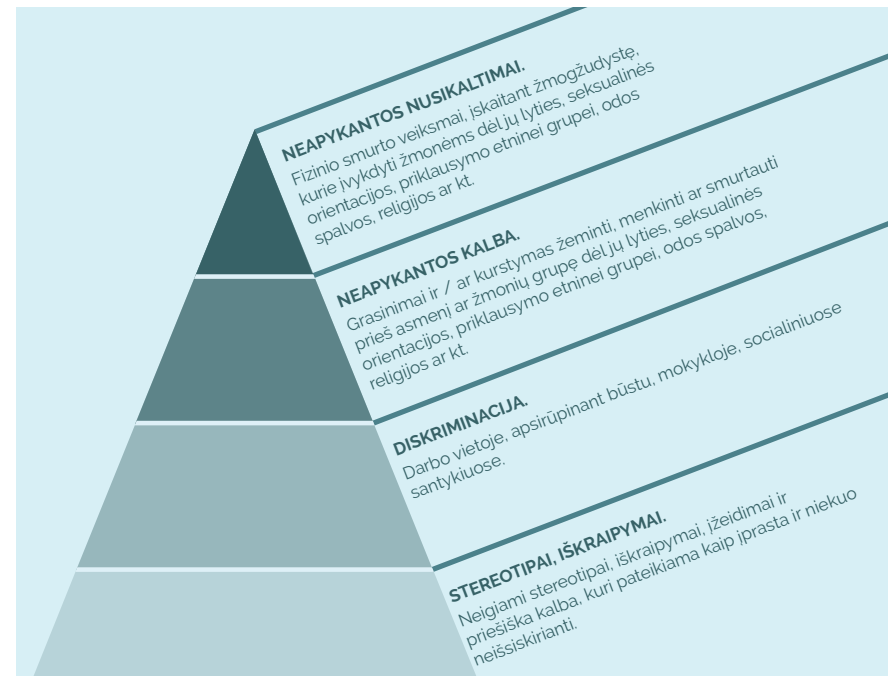
Laikas

15 minučių „ledams“ pralaužti,
30 minučių darbui mažose grupėse,
30-40 minučių aptarimui su visais.

Veiklos aprašymas

Veiklą galima pradėti pristatant „neapykantos lyties pagrindu piramidę“. Ją parengė ir paskelbė Italijos Deputatų rūmų „Jo Cox“ komisija. Piramidė sudaryta neapykantos, netolerancijos, ksenofobijos ir rasizmo reiškiniams tirti (2017).¹¹

¹¹ <https://www.camera.it/leg17/1313>



Šioje schemoje įvairūs piramidės lygiai yra susiję, jos pagrindą sudaro su lytimi susiję stereotipai ir klaidingi įsivaizdavimai, pavyzdžiui, lūkesčiai ir apibendrinimai apie žmonių grupę, priklausančią tam tikrai lyčiai. Nuo šių stereotipų prasideda antrasis piramidės lygmuo, kuris apima šališkumą lyties atžvilgiu, suvokiamą kaip apibendrinimai ir stereotipai, kurie daugeliu atvejų yra neigiami, susiję su priklausymu tam tikrai lyčiai, dažniausiai moterims. Kai šios išankstinės nuostatos tampa nelanksčios ir neigiamos, jos gali paveikti darbą, mokymąsi ir socialinius santykius, sukeldamos diskriminaciją lyties pagrindu (pvz., mažesnį atlygį moterims už tą patį darbą ir pan.)¹². Neapykantos kalba ir bet kokie kiti smurto lyties pagrindu veiksmai, įskaitant fizinį smurtą, taip pat nužudymą, atsiranda dėl diskriminacijos lyties pagrindu. Tai yra su lytimi susiję neapykantos nusikaltimai.

Po šios įžangos moderatorė ar moderatorius gali pristatyti užsiėmimą ir jo trukmę. Dalyviai suskirstomi į mažas grupes (jei dirbama nuotoliniu būdu, išskirstykite juos į atskirus virtualius kambarius). Kiekviena jų turi pasirinkti po vieną savanorį pranešėją, kuris vėliau pristatys grupės diskusiją visiems dalyviams.

Audio ir / arba vaizdo medžiagos pristatymas: tokių priemonių naudojimas aktyvina dalyvių emocijas ir atpažinimą. Pavyzdžiui, naudokite GIF ir vaizdus, kuriuose iliustruojama neapykantos kalba, pavyzdžiui, tyčiojamasi iš garsaus modelio, kuri ar kuris tapo auka, nes nesilaiko stereotipinių grožio standartų.

Pirmi klausimai grupelėms:

- Kaip jaučiatės po to, ką matėte ar girdėjote?
- Įvardinkite kelias emocijas, kurias jaučiate.

Dalijimasis naujienų straipsniais: ši priemonė leidžia nustatyti ir apmąstyti smurto bei neapykantos kalbos lyties pagrindu formas žiniasklaidos kanaluose. Pavyzdžiui, pasinaudokite ištrauka iš interviu su garsia žurnaliste ar žurnalistu, kuri (-is) kaltino išprievartavimo auką, arba keliuose šaltiniuose pasakojamą

„keršto pornografijos“ epizodą apie nepilnametę merginą, kuri išplatino jos buvęs vaikas.

Mažose grupėse atsakoma į šiuos klausimus:

- Ar galite straipsnyje identifikuoti smurto ir neapykantos kalbos lyties pagrindu formas? Prašome pažymėti jas tekste.
- Jei atsakymas yra teigiamas, kokias smurto ir neapykantos kalbos lyties pagrindu formas atpažinote?
- Kaip, jūsų nuomone, jautėsi istorijos veikėja (-as)?
- Ką būtų padariusi (-ęs), jei būtų jo / jos draugas?
- Ką būtų padariusi (-ęs), jei būtų buvusi (-ęs) smurtautojos (-o) draugas?

Tada bendroje grupėje pristatoma mažų grupių diskusijų apžvalga ir aptariama, kaip įvairios smurto lyties pagrindu ir neapykantos kalbos lyties pagrindu formos gali turėti gali paveikti kasdienį gyvenimą.

Naudingi patarimai

Atkreipkite dalyvių dėmesį į tai, kad neapykantos kalba lyties pagrindu gali būti susijusi tiek su faktiniu įvykiu (pvz., „keršto pornografija“), tiek su žurnalistės (-o) vartojama kalba (pvz., kaltinančia ir (arba) žeminančia auką kalba). Svarbu parinkti straipsnius, susijusius su jaunimo aktualijomis, situacijomis, su kuriomis jie nuolat susiduria, kad moksleiviai pamokose galėtų pasisakyti ir diskutuoti.

Jaunesnių moksleivių klasėse svarbu ypatingą dėmesį skirti pagrindinių sąvokų, susijusių su lyčių stereotipais, pažinimui. Dirbant su jaunesniais vaikais, yra svarbu pritaikyti medžiagą, kuri atitiktų jų amžiui aktualias temas. Šiuo atveju siūloma aptarti jaunesnio amžiaus vaikams aktualias situacijas, aiškinti skirtumus tarp pokštų bei neapykantos kalbos ir pan.

Grupėse, kuriose dominuoja berniukai, svarbu kalbėti apie tai, kaip lyčių stereotipai ir visuomenės primestos vyriškumo nuostatos kenkia berniukams ir vyrams. Kilus diskusijoms tarp

merginų ir vaikų, svarbu pabrėžti, jog labai svarbus dialogas tarp lyčių. Pasidalinkite patarimais, pasakykite, jog kiekvieno grupės nario ir narės patirtis yra vertinga. Svarbu vengti lyčių priešpriešos ir vienas kito kaltinimo. Nurodykite, jog tiek merginos, tiek vaikinai turi patirties, ką reiškia susidurti su toksišku vyriškumu, leiskite ja pasidalinti pasisakant, kaip jaunimą paveikė ši patirtis.

Kalbant su grupės dalyvėmis ir dalyviais apie smurto bei neapykantos lyties pagrindu formas, galima aptarti kultūrines stereotipų, išankstinių nuostatų ir diskriminacijos reiškinių šaknis bei pagrindinius visuomenėje vyraujančius lyčių stereotipus. Be to, ši veikla, pasitelkiant žiniasklaidos ir naujienų siužetų kalbą, leidžia apmąstyti sociokultūrinį lyčių vaidmenų nelankstumą ir neigiamo išankstinio nusistatymo ir (arba) diskriminacijos pasekmes tiems, kurie neatitinka šių lūkesčių. Pavyzdžiui, didelėje grupėje galima aptarti, kiek kiekvienas žmogus jaučiasi visiškai laisvas reikšdamas savo mintis. Galiausiai šis užsiėmimas leidžia išryškėti nusistovėjusiems stereotipams, būdingiems tiek užsiėmimo dalyviams, tiek tiems, kurie skleidžia informaciją, pavyzdžiui, žurnalistams, netiesiogiai atskleidžiant elgesį, kurio tikimasi pagal lytį.

Strategijos moksleivių įtraukimui

Remkitės susitapatavimo metodu, pavyzdžiui, paprašykite dalyvių įsijausti į aukos vaidmenį, į aukos draugų vaidmenį, į smurtautojo draugų vaidmenį. Taikykite emocijų atpažinimo strategijas, paprašykite dalyvių įvardyti emocijas, kurias jų manymu, gali jausti auka. Naudokite medžiagą, kuri yra aktuali ir artima dalyvių pasauliui, leidžianti atpažinti save, pavyzdžiui, pagal amžių ir įpročius artima istorijos herojams; remkitės pavyzdžiais ir situacijomis, kurios gali būti susijusios su jų kasdieniu gyvenimu, galvokite apie žinomas erdves, pavyzdžiui, neformalias susibūrimo vietas, sporto sales ar baseinus, mokyklas; valdydami diskusiją, skatinkite laisvai reikšti savo nuomonę, bet palikite galimybę abejoti nekritikuojant. Pakartotinai panaudokite tai, kas iškilo. Nukreipkite diskusiją, venkite situacijų, kuriose mergaitės ir

berniukai pasijustų „pasiklydę“ ar pasimetę. Jei įmanoma, dirbkite mažomis grupėmis, siekdami sudaryti dar daugiau galimybių dialogui ir pasikeitimui nuomonėmis.

3 UŽDUOTIS

„Džiaugsmas, baimė, staigmena – mano jausmų koliažas“

Temos

Stereotipai, neapykantos kalba, medijų raštingumas (žr. Žodynėlį).

„Ledlaužio“ pratimas

„Susipažinimas su problemos masteliu“

Mokiniai priskiria sau tam tikrus teiginius pagal tai, kiek jie jiems tinka. Naudodamiesi skale dalyviai apmąsto savo elgseną, susijusią su žiniasklaidos priemonėmis. Tuo pačiu metu mokytojas gauna įžvalgų apie su žiniasklaida susijusią grupės patirtį. Priklausomai nuo planuojamų mokymosi temų, mokytojas parenka 5–6 tinkamus teiginius. Galimi pavyzdžiai pateikiami žemiau, tačiau galima pateikti ir savo teiginius. Rekomenduojama pasiruošti papildomus teiginius ir galimus papildomus klausimus, kuriuos būtų galima pasirinkti, atsižvelgiant į turimą laiką ir grupės norą kalbėti.

Mokinių paprašoma atsistoti patalpos viduryje ir įsivaizduoti tariamą liniją, savotišką skalę, kuri eina iš vienos kambario pusės į kitą. Vienas galas reiškia „aš su tuo sutinku“, kitas – „aš su tuo nesutinku“. Kad būtų galima geriau įsivaizduoti, teiginius taip pat galima atsispausdinti ir pritvirtinti prie grindų ar sienos. Mokytojas pradeda skaityti pirmąjį teiginį. Mokiniai skalėje vertina save pagal tai, ar teiginys jiems tinka, ar ne. Reaguodami į kai kuriuos teiginius, mokiniai nebūtinai turi stovėti viename ar kitame skalės gale, jie gali stovėti ir linijos viduryje (priklausomai nuo to, ar teiginys yra iš dalies jiems priimtinas, labiau priimtinas ar labiau nepriimtinas). Kai mokiniai užima jiems tinkamas pozicijas skalėje, mokytoja (-as) gali užduoti klausimus, kad išsiaiškintų daugiau informacijos apie pasirinkimus, ir prireikus paskatintų pokalbius bei diskusijas. Taip pat mokytoja (-as) gali paklausti mokinių, kas turėtų atsitikti, kad jų nuomonė pasikeistų. Tada mokiniai turėtų vėl susiburti patalpos viduryje, o mokytoja (-as) perskaito kitą teiginį. Kartkartėmis

mokytoja (-as) gali priminti mokiniams, kad kiekvienas turėtų atsakinėti individualiai. Jei erdvė maža arba dalyvių skaičius per didelis, mokiniai taip pat gali parodyti savo atsakymą atsistodami arba likdami sėdėti.

Kai kurie galimi teiginiai:

1. Internetu naudojuosi kiekvieną dieną.
2. Aš niekada nesinaudoju socialiniais tinklais.
(Kokiais socialiniais tinklais naudojate?)
3. Aš dažnai skelbiu turinį socialiniuose tinkluose.
(Kuo jūs dalinatės? Kur?)
4. Aš jau esu skelbusi (-ęs) komentarus socialiniuose tinkluose.
(Kokius komentarus? Daugiau teigiamus ar neigiamus? Kur?)
5. Anksčiau aš esu skaitęs (-čiusi) neapykantą kurstantį komentarą.
(Koks jis buvo? Apie ką jis buvo?)
6. Aš anksčiau esu pranešęs apie netinkamą turinį internete.
(Kokio tipo turinį? Kam pranešiau?)
7. Manau, kad kalbėjimo tonas internete darosi vis šiurkštesnis ir ten skleidžiama daug neapykantos.
(Su kuo tai siejate? Kur su tuo susiduriate?)
8. Turiu keletą socialinių tinklų paskyrų ir naudoju jas kelis kartus per dieną.
(Kokie tinklai?)
9. Aš skaitau komentarus internete.
(Kur dalyvaujate aktyviai?)
10. Naudojuosi internetu, kad sužinočiau apie politiką ir kitus aktualius klausimus.
(Kokiais informacijos šaltiniais naudojate?)

„Džiaugsmas, baimė, staigmena – mano jausmų koliažas“ Tikslas

Tikslas – padėti moksleiviams suvokti savo ir klasės draugų jausmus. Jie mokosi atidžiai suprasti vienas kito veido išraiškas ir idealiu atveju stiprina savo empatiškumą.

Priemonės ir medžiagos

Patalpa, kurioje yra pakankamai vietos, kad būtų galima nupiešti skalę ir atlikti „ledlaužio“ pratimą, planšetiniai kompiuteriai arba išmanieji telefonai su nemokama programėle nuotraukų koliažams kurti, projektorius arba išmanioji lenta, gali būti ir spalvotas spausdintuvas koliažams spausdinti.

Laikas

Maždaug 10-20 minučių „ledlaužio“ pratimui ir maždaug 90 minučių pagrindinei užduočiai.

Veiklos aprašymas

Susipažinimas gali būti naudojamas kaip trumpas įvadas ir ankstesnių žinių patikrinimas. Galimi teiginiai gali būti: Aš dažnai fotografuoju. Aš jau fotografavau planšetiniu kompiuteriu. Aš puikiai žinau, kaip redaguoti nuotraukas. Galiu gerai „skaityti“ kitų žmonių veidus ir žinau, ką jie jaučia. Aš naudoju šypsenėles socialiniuose tinkluose.

Vėliau mokiniai supažindinami su vaizdo kompozicijos pagrindais, naudojantis dalomąja medžiaga „Fotografijos pagrindai“¹³. Tada „minčių lietaus“ sesijos metu surenkami ir užrašomi įvairūs jausmai, kad visi galėtų juos pamatyti.

Tuomet mokiniai susiburia į grupes po du ir fotografuoja vieni kitus. Reikėtų užtikrinti, kad nuotraukos būtų daromos kruopščiai, estetiškai (atkreipkite dėmesį į foną, įrėminimą ir šviesą) ir kad mokiniai ne „pozuotų“ nuotraukai, o leistų save nufotografuoti tokios nuotaikos, kokios tuo metu yra. Po to rezultatai kartu peržiūrimi projektoriuje arba išmaniojoje lentoje. Dabar klasės draugai turėtų atspėti nuotraukose esančių žmonių jausmus. Kalbama ne apie tai, kas teisinga ar neteisinga, bet apie geranorišką keitimąsi jausmais.

Tuomet mokiniai aptaria šiuos klausimus: Kaip norėčiau, kad mane matytų kiti?, Kaip pateikti save nuotraukose socialiniuose tinkluose ir kokios to pasekmės?

Vėliau kiekvienas moksleivis programėle sukuria koliažą, kuriame pavaizduoja pagrindinius jausmus (džiaugsmą, nuostabą, baimę, liūdesį, nerimą ir pasibjaurėjimą). Atliekant šią užduotį, dirbama po du. Pirmiausia jie fotografuoja vienas kito skirtingas emocijas būsenas planšetiniu kompiuteriu arba mobiliuoju telefonu. Galiausiai kiekvieno mokinio koliaže yra po šešias nuotraukas. Po nuotraukomis užrašomi atitinkami jausmai, o prie kiekvienos nuotraukos pridedama atitinkama šypsenėlė.

Tuomet visa grupė peržiūri 2–3 baigtus koliažus per projektorių. Klausimai bendrai diskutijai gali būti tokie: Ar „teisingai“ pažymėtos nuotraukose esančios veido išraiškos ir jausmai?, Ar jūs visi naudojate tas pačias šypsenėles pagrindinėms emocijoms išreikšti? Dažnai pastebima, kad visi šypsenėles naudoja skirtingai arba jiems priskiria kitokią prasmę. Tai gali sukelti nesusipratimų skaitmeniniame pasaulyje (pvz., per WhatsApp programėlę). Bendraujant skaitmeniniame pasaulyje trūksta tam tikrų dalykų, kurie būdingi bendravimui akis į akį, ir kurie padėtų geriau perprasti parašytą mintį (pvz., veido mimika, gestai, laikysena ir intonacija). Dėl to gali kilti daug nesutarimų ar ginčų, nes viskas gali būti suprasta neteisingai. Koliažus vėliau galima atspausdinti ir pakabinti klasėje.

Naudingi patarimai

Moksleiviams turėtų būti leidžiama pasirinkti, ar jie nori parodyti savo nuotraukas per projektorių, išmaniają lentą ar kitu būdu. Paprastai jiems patinka toks pristatymo būdas. Pamatę klasės draugų nuotraukas, jie dažniausiai įveikia gėdą. Jausmų valdymas gali būti jautri tema. Todėl klasėje turi vyrauti tinkama atmosfera. Taip pat svarbu, kad mokytojas stebėtų mokinius ir įsikištų, jei nuotaika pasikeistų arba mokiniai pasijustų nepatogiai.

Strategijos, skirtos įtraukti moksleivius

Mokiniai prisimena situacijas iš praeities, kuriose jie patyrė stiprius jausmus, ir jas suvaidina / pristato. Jei tai per daug asmeniškai, jie gali sugalvoti situaciją. Paprašykite bendraklasių

¹³ Dalomoji medžiaga „Fotografijos pagrindai“. <https://www.efwi.de/veranstaltungen/schule-mittendrln>

įvardyti jausmus, kuriuos jaučia istorijose aprašyti žmonės. Pratimo tikslas – supažindinti mokinius su tuo, kad ne visi jaučia tuos pačius jausmus toje pačioje situacijoje. Todėl atsakymai gali būti įvairūs, nes čia nėra teisingų ar neteisingų atsakymų. Stenkitės, kad atmosfera būtų kuo įtraukesnė, o požiūris į visus jausmus ir išgyvenimus, kuriais dalijamasi grupėje, kuo palankesnis. Užduokite klausimus ir skatinkite dalyvių diskusijas, tačiau gerbkite kiekvieno privatumą ir asmenines ribas. Nepamirškite nurodyti pagalbos linijų (pvz., Jaunimo linija, Vaikų linija, Pagalbos moterims linija ir pan.) ir kitų pagalbą teikiančių organizacijų kontaktų, jei po užduoties jaunuoliams reikėtų emocinės pagalbos.

4 UŽDUOTIS

„Kaip toli nueitum?“

Temos

Smurtas jaunimo romantiniuose santykiuose, smurtas lyties pagrindu (žr. Žodyną).

„Ledlaužio“ pratimas

„Dešinė-Kairė: suvokimo keitimas“

Norint atlikti šią „ledlaužio“ užduotį, reikalingos šios priemonės: popieriaus lapas ir rašikliai kiekvienam dalyviui, rami foninė muzika. Paprašykite dalyvių paimti rašiklį į tą ranką, kuria jie įprastai rašo. Tada paprašykite jų tą ranką užrašyti sakinį: „Aš esu atsakingas už savo svajones ir ateitį“. Tada paprašykite jų paimti rašiklį į kitą ranką ir parašyti tą patį sakinį.

Paprašykite jų papasakoti, kaip jie jautėsi rašydami ranka, kuria rašo įprastai, ir kas pasikeitė paėmus rašiklį į kitą ranką. Paaiškinkite, kad pamokų metu kalbėsime apie lyčių stereotipus, kurie įsišakniję taip giliai, kad labai sunku nekalbėti apie išmoktą elgesį tam tikrose situacijose. Nepaisant to, galima išmokti rašyti abiem rankomis, tą patį galima pasakyti ir apie lyčių stereotipus. Jei žinote, kaip juos atpažinti, galite pakeisti savo požiūrį. Mokiniam bus priminta, kaip sunku pakeisti savo mąstyseną nesimokant, ir, kad stereotipinį mąstymą įmanoma pakeisti remiantis žiniomis ir praktika. Paklauskite dalyvių, kaip jie jautėsi rašydami kita ranka.

„Kaip toli nueitum?“

Tikslai

Atpažinti smurto santykiuose tarp žmonių požymius, ypatybes ir aplinkybes bei smurto dinamiką; kelti klausimus dėl lyčių vaidmenų.

Priemonės ir medžiagos

A priedas. Istorija žingsnis po žingsnio.

Laikas

Apie 40 minučių.

Užduoties aprašymas

Siūloma detali 6 žingsnių instrukcija moderatorei (-iui), kaip atlikti užduotį.

1. Šio pratimo tikslas yra suvokti savo ribas. Mes perskaitysime jums trumpą pasakojimą apie du jaunus žmones, kurie susipažįsta ir pradeda draugauti.

2. Istorija suskirstyta į 18 etapų (žr. A priedą „Istorija žingsnis po žingsnio“) ir po kiekvieno etapo turėtumėte nuspręsti, ar norėtumėte tęsti, ar likti ten, kur esate. Dabar kiekvienam iš jūsų duosime po vieną iš šių lapų.

3. Atsistokite čia, vienas šalia kito. Mes perskaitysime istoriją ir po kiekvieno žingsnio jūs nuspręsite, ar norite tęsti santykius, ar ne. Jei nenorite tęsti, padėkite lapą, kurį davėme jums, toje vietoje, kurioje sustojote. Tada vėl galite atsisėsti. Bet kokiu atveju mes baigsime skaityti istoriją, todėl negalvokite, kad turite tęsti tik norėdami sužinoti, kokia bus istorijos pabaiga.

4. Po pasakojimo aptarsime užduotį ir paklausime, kodėl sustojote būtent toje vietoje.

5. Taigi, jūs patyrėte 18 šių santykių etapų. Kai kurie sustojote palyginti anksti; kiti tęsėte toliau. Dabar norėtume su jumis aptarti, kada, jūsų nuomone, santykiai tampa nebe geri, ir kada, jūsų manymu, ateina laikas nutraukti tokius santykius.

6. Atidžiai stebėkite, kas kiek toli nuėjo.

Šiuo metu, norint paskatinti diskusiją, galima grupei užduoti šiuos klausimus:

- Kada „atsitraukėte“?, Kodėl?, Kas jums nepatiko?, Kaip dėl to jaučiatės?
- Ar tęsėte toliau?, Kas privertė jus tęsti?
- Kaip jaučiatės sutikę tokį žmogų?
- Ko jums reikia, kad pajustumėte, jog turite nutraukti santykius?, Kaip tai darote?

- Kas gali jums padėti, kas jus palaiko?
- Ar reaguotumėte kitaip, jei pagrindinis veikėjas būtų vaikinąs?

Aptarkite, kaip ir dėl kokių priežasčių smurtaujama prieš vaikus, padiskutuokite šia tema.

Naudingi patarimai

Šios užduoties metu daugelis jaunų žmonių apmąsto savo santykių patirtį. Štai kodėl svarbu sukurti atmosferą, kurioje kiekvienas žmogus galėtų jaustis pakankamai patogiai, kad, jeigu norėtų, galėtų apie savo patirtį kalbėti be jokio spaudimo.

Taip pat naudinga paaiškinti jauniems žmonėms, kad kai kurios istorijos dalys gali jiems priminti jų pačių patirtį ir kad jie gali apmąstyti tas patirtis ir nuspręsti, ar norėtų apie kai kurias iš jų pasikalbėti.

Kaip moderatorė (-ius) galite pasiūlyti galimybę kreiptis į jus, jei kai kurie dalyviai jaustų poreikį su kuo nors pasikalbėti konfidencialiai. Pasitaikydavo, kad jaunuoliai, kurių nedomina mišrūs lyčių santykiai, jau pačioje pradžioje neatlikdavo užduoties dėl įvairių priežasčių, kurių seminario metu neklausiamo. Priežastis, be kita ko, gali būti baimė būti įskaudintu.

Kita priežastis gali būti seksualinė orientacija. Smurtas ir kontrolė gali būti tokia pati problema homoseksualių jaunų žmonių santykiuose. Galima tai aptarti, kad parodytume, jog heteroseksualūs santykiai nėra pateikiami kaip standartas.

Strategijos, skirtos įtraukti moksleivius

Pasistenkite nesmerkti ir parodyti, kad esate palankiai nusiteikę paauglių patirties atžvilgiu, ir pagalvokite, kad šalia jūsų gali būti mokinių, kurie nėra heteroseksualūs, ir kurie, kaip ir heteroseksualūs mokiniai, gali patirti smurtą ir prievartą.

A priedas.**Istorija žingsnis po žingsnio**

1. Esi savo draugės vakarėlyje ir pastebi vaikną, kuris tau patinka. Jis dažnai žiūri į tave ir šypsosi tau. Tu nusišypsai jam.
2. Po dviejų savaitių jūs atsitiktinai susitinkate autobuse. Jūs kalbatės vienas su kitu ir tu iškart pastebi, kad jis labai malonus – tikrai tau simpatizuoja. Sužinai, kad jis mokosi tavo draugės klasėje, yra naujokas ir jau kelis kartus buvo pramogavęs kartu su jos draugais.
3. Jis sako, kad labai norėtų vėl su tavimi susitikti, ir paprašo tavo telefono numerio.
4. Kitą dieną gauni žinutę. Jis tavęs klausia, ar norėtum šeštadienio vakarą su juo ir kitais draugais vykti į miestą.
5. Vakaras yra puikus ir jums labai smagu kartu. Jis tikrai žavus, gerai atrodo ir jauti, kad kitos merginos tau pavydi, nes jis taip tavimi domisi.
6. Jūs pradodate dažniau susitikinėti, labiau pažįstate vienas kitą ir pastebi, kad įsimylėjai jį, o jis – tave. Jūs beveik kiekvieną dieną susitinkate. Po pamokų jis paprastai laukia tavęs ir palydi namo.
7. Jis tau skambina labai dažnai ir domisi tuo, ką šiuo metu veiki ir su kuo esi.
8. Tu pastebi, kad jam nepatinka, kai kažką veiki vakarais be jo, pavyzdžiui, jei nori išeiti į miestą su savo draugėmis. Tada jis yra blogos nuotaikos ir laido kvailus juokelius apie tavo draugus.
9. Štai kodėl jūs dažnai ginčijatės vienas su kitu. Vieną dieną nori eiti į lauko baseiną su savo draugėmis. Jis pyksta ir sako nenorintis, kad

eitum. Po šio ginčo jis atsiprašo tavęs ir paaiškina, kad taip jaučiasi, nes baseine yra kitų vaiknų, kurie matytų tave „pusnuogę“.

10.

Paskui kurį laiką viskas yra puiku. Jis yra švelnus, apipila tave komplimentais ir tu pastebi, kaip jis tave myli. Bet tada jūs vėl pradodate bartis, nes norėtum vieną vakarą išeiti su savo draugėmis. Jis mano, kad apgaudinėjai jį su kitu vaikinu, nes nekvietai jo eiti kartu.

11.

Vėliau jis klausia, ką veikėte ir kas buvo kartu su tavimi. Papasakoji jam, bet jis netiki.

12.

Jis laido įžeidžius komentarus apie tavo drauges ir sako nenorintis, kad su jomis būtum. Jos tau daro blogą įtaką. Jis akivaizdžiai nemėgsta tavo draugės Amelijos. Ją vadina „šliundra“. Pasakai, kad jis turėtų nustoti įžeidinėti tavo drauges. Bet laikaisi šiek tiek atokiau nuo Amelijos, kad jis nesupyktų.

13.

Kitomis dienomis jis elgiasi taip, tarsi nieko nebūtų įvykę, yra švelnus ir netgi įteikia dovanų. Kurį laiką jūs puikiai sutariate. Jis pildo kiekvieną tavo norą ir jautiesi laiminga.

14.

Jis greitai tampa pavydus, pavyzdžiui, jei pamato tave kalbančią su kitais vaikiniais po pamokų, kai tave pasitinka. Jis įžeidinėja tave vis dažniau, o kartą aprėkia taip garsiai, kad netgi jo išsigąsti.

15.

Bet po pietų jis vėl atsiprašo. Sako, kad prarado savitvardą ir kad esi jam tokia svarbi, jog jis negali pakęsti minties, kad tu gali patikti kažkam kitam.

16.

Jis sako, kad priklausai jam ir todėl neturėtum niekur eiti be jo. Jis tiesiog negali to pakęsti. Sako, kad kitu atveju jis paliks tave.

17.

Po mokyklos vakarėlio, į kurįėjai be jo, jis jau laukia prie durų ir tau dėl to priekaištauja. Jis rėkia ant tavęs, vis labiau pyksta ir suduoda tau per veidą.

18.

Kitą dieną gauni jo žinutę, kurioje jis atsiprašo ir prisiekia, kad tai niekada daugiau nepasikartos.

5 UŽDUOTIS

„Kas man patinka ir kas man nepatinka“

Temos

Lyčių stereotipai, socialinės normos, lyčių vaidmenys (žr. Žodyną).

„Ledlaužio“ pratimas

„Tai ne šaukštas“¹⁴

Moksleiviams stovint ratu, padėkite ant kėdės patalpos viduryje kokį nors daiktą, pavyzdžiui, šaukštą. Paprašykite pirmojo asmens paimti šaukštą ir pasakyti „Tai ne šaukštas, tai yra...“. Ir nieko daugiau nesakydamas žmogus parodo, kas tai dar galėtų būti (pvz., fleita, kastuvas, veidrodis, šukos, dantų šepetėlis ir kt.). Moksleiviai bando atspėti, kam dabar naudojamas daiktas. Grupėje vienas paskui kitą dalyviai parodo skirtingus galimus šaukšto panaudojimo būdus.

„Kas man patinka ir kas man nepatinka“

Tikslai

Patyrinėti buvimo mergaite ir berniuku privalumus bei trūkumus. Panagrinėti socialinį požiūrį, lūkesčius ir galimas buvimo berniuku ar mergaite ribas. Įsijausti vienas į kito vaidmenis, suvokti socialinį lyties konstravimą.

Priemonės ir medžiagos

- Spalvoti popieriaus lapai.
- A priedas. Užduoties lapas.

Laikas

Apie 45 minutes.

Užduoties aprašymas

1. Išdalinkite atitinkamų užduočių lapus vaikinams ir merginoms.

14 https://insight.typepad.co.uk/insight/icebreakers_and_games/

2. Paprašykite jų juos užpildyti per 5 minutes.
3. Mokiniams baigus darbą, paprašykite jų pasiimti lapus ir atsistoti taip, kad liktų laisvos erdvės, kurioje visi galėtų laisvai judėti.
4. Ant grindų padėkite tuščius spalvotus popieriaus lapus ir paskleiskite juos.
5. Paaiškinkite moksleiviams, kad jie vaikščios po patalpą, kol pasakysite „Poromis!“. Kai ištariama „Poromis“, moksleiviai turi kuo greičiau bėgti – atsargiai, nieko neužgaudami – ir atsistoti ant vieno iš spalvotų popieriaus lapų. Vienu metu ant popieriaus lapo gali stovėti tik du žmonės.
6. Paaiškinkite, kad perskaitysite klausimą, kurį jie aptars su savo porininku per dvi minutes. Pasibaigus dviem minutėms, jie vėl išgirs „Vaikščioti“ ir vėl vaikščios po patalpą, kol pasakysite „Poromis“. Tada jie sudarys naują porą, aptars antrąjį klausimą ir pan. Atsakydami į užduotus klausimus, moksleiviai gali pasinaudoti tuo, ką parašė savo lapuose.
7. Paprašykite, kad moksleiviai pradėtų vaikščioti. Būtų naudinga, jei užrašytumėte moksleivių atsakymus ant didelio balto popieriaus lapo. Manoma, kad ši dalis užtruks apie 20 min. Jūs galite naudoti šiuos klausimus poroms:
 - Tai, kas man patinka dėl to, kad esu (mano lytis)...
 - Tai, kas man nepatinka dėl to, kad esu (mano lytis)...
 - Norėčiau būti (priešinga lytis), nes galėčiau...
 - Manau, kad buvimas (mano lytis) turi šiuos privalumus...
 - Manau, kad buvimas (mano lytis) turi šiuos trūkumus...
 - Tai, kas nėra laikoma „norma“ mano lyties atstovams, tačiau priešingos lyties atstovams yra normalu...
8. Baikite užduotį šiais klausimais (20 min.).
 - Kas mergaitėms patinka dėl to, kad jos yra mergaitės? Kas patinka berniukams dėl to, kad jie yra berniukai? Kokie yra įsivaizduojami buvimo mergaite / berniuku privalumai?
 - Kas mergaitėms nepatinka dėl to, kad jos yra mergaitės? Kas nepatinka berniukams dėl to, kad jie yra berniukai?
 - Ką pastebite žiūrėdami į tai, ką parašėme lentoje?

Aptarkite bet kokius panašumus ir skirtumus (pvz., Ar berniukai mėgsta daryti tuos pačius dalykus, kuriuos mergaitės sakė, kad norėtų daryti, jei jos būtų berniukai?, Ar mergaitės mėgsta tuos pačius dalykus, kuriuos berniukai norėtų daryti, jei jie būtų mergaitės?).

Ar buvo kokių nors dalykų, kurių mergaitės ir berniukai negalėjo padaryti dėl savo lyties?

Kaip manote, kodėl taip atsitinka?

Ar manote, kad jauni žmonės turėtų laikytis šių normų ir apribojimų, ar ne? Kodėl taip ar kodėl ne?

5 UŽDUOTIS

Užduoties lapas

Kas man patinka dėl to, kad esu šios lyties:

Kas man nepatinka dėl to, kad esu šios lyties:

Kitos lyties asmenys yra laimingi, nes:

Žodynėlis

BIOLOGINĖ LYTIS

Biologinė lytis susijusi tik su žmogaus anatomija.

DISKRIMINACIJA¹⁵

Elgesys, kuris kenkia asmeniui ar grupei asmenų dėl išankstinio nusistatymo prieš juos. Tai gali pasireikšti masiniais reiškiniais (pvz., žydų naikinimu koncentracijos stovyklose) arba nedideliais iš pirmo žvilgsnio nereikšmingais veiksmais. Keletas pavyzdžių: tyčiotis iš berniuko, nes jis yra homoseksualus, arba dėl to, jog mes manome, kad jis toks yra; nekviesti merginos į gimtadienio vakarėlį, nes ji yra musulmonė; tyčiotis iš klasės draugu užsieniečių, nes jie vis dar mokosi lietuvių kalbos.

INTERSEKCIONALUMAS

Sąvoka, vartojama apibūdinti skirtingų socialinių tapatybių persipynimą, kuris tuo pat metu prisideda prie diskriminacijos, priespaudos ar dominavimo. Remiantis šiuo požiūriu, rasizmas, seksizmas, abelizmas, homofobija, ksenofobija ir visi netolerancija grindžiami prietarai veikia ne atskirai, bet yra tarpusavyje susiję ir sukuria priespaudos sistemą, atspindinčią įvairių diskriminacijos formų sankirtą.

IŠANKSTINIS NUSISTATYMAS

Nuomonė apie žmones ar grupes, pagrįsta supaprastintu žmonių tikrovės, gyvenimo ir tapatybės suvokimu. Ją suformuoja skirtumų baimė. Tai dažnai gali pasireikšti diskriminaciniu elgesiu. Keletas pavyzdžių: Tomas yra moteriškas, todėl yra homoseksualus; Fatima yra musulmonė, todėl ji yra teroristė.

¹⁵ Diskriminacija – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu (LR Lygių galimybių įstatymas).

LGBTQ+

Lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių, interseksualių ir aseksualių asmenų santrumpa. + ženklas taip pat nurodo visas tas lytines tapatybes ir neheteroseksualias bei nebinarines seksualines orientacijas, kurios nepatenka į šį sutrumpinimą.

LYČIŲ STEREOTIPAS

Lyčių stereotipas – tai apibendrintas požiūris ar išankstinė nuomonė apie savybes, bruožus ar vaidmenis, kuriuos turi ar turėtų turėti arba atlikti moterys ir vyrai. Lyčių stereotipai yra žalingi, kai riboja žmonių galimybes ugdyti asmeninius gebėjimus, siekti profesinės karjeros ir (arba) rinktis gyvenime. Žalingi stereotipai, nesvarbu, ar jie yra atvirai priešiški, ar iš pažiūros geranoriški, įtvirtina nelygybę. Lyčių stereotipai yra neteisėti, tai yra pažeidimas arba dėl jų pažeidžiamos žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės.

LYTIS SOCIALINIŲ ASPEKTU

Tai socialinės ypatybės ir galimybės, siejamos su buvimu moterimi, vyru ar kt. bei santykiais tarp moterų ir vyrų, mergaičių ir berniukų, taip pat santykiais tarp moterų ir tarp vyrų.

MEDIJŲ RAŠTINGUMAS

Medijų raštingumas yra „visi techniniai, pažintiniai, socialiniai, pilietiniai ir kūrybiniai gebėjimai, leidžiantys mums pasiekti ir kritiškai suprasti bei bendrauti tiek tradicinėmis, tiek naujomis medijomis (...). Jis yra glaudžiai susijęs su aktyviu dalyvavimu demokratiname gyvenime, pilietiškumu, gebėjimu kritiškai ir savarankiškai vertinti bei apmąstyti savo veiksmus, todėl gali sustiprinti jaunų žmonių atsparumą ekstremistinių pranešimų ir dezinformacijos akivaizdoje“ (apibrėžimas iš 2016 m. gegužės 30 d. priimtų Tarybos išvadų dėl žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo ir kritinio mąstymo ugdymo pasitelkiant švietimą ir mokymą).¹⁶

¹⁶ <https://www.consilium.europa.eu/it/press/press-releases/2016/05/30/eycs-conclusions-developing-media-literacy/>

PSICHOLOGINIS SMURTAS

Elgesys, kuriuo siekiama nuvertinti asmenį, jį / ją pavergti ir pakenkti jo / jos psichologinei ir emocinei gerovei.

SEKSIZMAS¹⁷

Seksizmas – tai išankstinis nusistatymas ar diskriminacija dėl lyties. Seksizmas gali paveikti kiekvieną, bet dažniausiai veikia moteris ir mergaites. Jis susijęs su stereotipais ir lyčių vaidmenimis bei atsiranda tikint, kad viena lytis yra natūraliai pranašesnė už kitą, taip sukeldami smurtą, diskriminaciją ir nelygybę lyties pagrindu. Jis kyla iš socialinių ar kultūrinių įsitikinimų ir normų.

SEKSISTINĖ NEAPYKANTOS KALBA

Kembridžo žodyne neapykantos kalba apibrėžiama kaip „vieša kalba, kuria išreiškiama neapykanta ar skatinama smurtauti prieš asmenį ar grupę dėl rasės, religijos, lyties ar seksualinės orientacijos“ (www.dictionary.cambridge.org). Neapykantos kalba „paprastai apima pranešimus, kuriais išreiškiamas priešiškus, asmens ar grupės menkinimas dėl grupės požymių, pavyzdžiui, rasės, odos spalvos, tautybės, lyties, negalios, religijos ar seksualinės orientacijos“. Seksistinė neapykantos kalba yra susijusi su apraiškomis, kuriomis skleidžiama, kurstoma, skatinama ar pateisinama neapykanta dėl lyties. Kai kurios moterų grupės (ypač jaunos moterys, žiniasklaidoje dirbančios moterys ar politikės) ypatingai dažnai tampa seksistinės neapykantos kalbos aukomis, tačiau kiekviena moteris ir mergina gali tapti seksistinės neapykantos kalbos internete ir už jo ribų taikiniu. Didėjantis interneto ir socialinių platformų prieinamumas bei naudojimas prisidėjo prie vis didėjančio seksistinės neapykantos kurstymo atvejų.

SMURTAS

Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio

¹⁷ Apibrėžimas puslapyje www.nepyka.lt

asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Veiksmas ar elgesys, kai naudojama fizinė jėga (naudojant arba nenaudojant ginklą ar kitas nusikalstamos veikos priemones), siekiant pakenkti kitiems asmenims, turtui ar teisėms.

SMURTAS JAUNIMO ROMANTINIUOSE SANTYKIUOSE

Fizinė, seksualinė ar psichologinė / emocinė prievarta romantiniuose santykiuose tarp paauglių.

SMURTAS LYTIES PAGRINDU

Smurtas lyties pagrindu apima visų formų diskriminaciją ar žalingą elgesį, nukreiptą prieš asmenį dėl biologinės lyties, lyties socialiniu aspektu ar seksualinės orientacijos (realios ar suvokiamos). Įprastai jis iš vyrų pusės yra nukreiptas prieš moteris: partneres, dukteris, seseris, motinas, pažįstamas ir pan. Taip pat yra glaudžiai susijęs su „vaidmenimis“, kuriuos visuomenė priskiria vyrams ir moterims, apibrėždama jų teises, pareigas ir laisvės ribas, neapsiribodama individualiais ypatumais. Jis gali pasireikšti visose situacijose, kai asmuo neatitinka socialiai patvirtinto ir pripažinto „lyties vaidmens“.

STEREOTIPAS

Išankstinė nuomonė, paremta ne tiesiogine patirtimi, o kliše. Stereotipas gali būti ir teigiamas, ir neigiamas. Keletas pavyzdžių: žmonės, turintys aukštąjį išsilavinimą, yra protingesni, homoseksualūs asmenys – moteriški, musulmonai – teroristai, vyrams geriau sekasi matematika, moterims geriau sekasi tvarkyti namus. Stereotipai dažnai suformuoja išankstinį nusistatymą.

Pastaba

Jei esate mokytoja (-as) ir (arba) švietėja (-as) ir norite gauti papildomos pagalbos dėl galimų diskriminacinių ir (arba) smurtinių veiksmų, su kuriais susiduriate klasėje, galite kreiptis pagalbos į šias organizacijas:

Pagalba dėl smurto artimoje aplinkoje

Specializuotos kompleksinės pagalbos centras
870055516 (I–IV 09.00–17.00)
www.specializuotospagalboscentras.lt

Informacija patyrus diskriminaciją

LR Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba
www.lygybe.lt

Pranešk apie neapykantos nusikaltimus

www.nepyka.lt/pranesk/

Pranešk apie netinkamą turinį internete

www.svarusinternetas.lt

112 – jei smurtas artimoje aplinkoje kelia grėsmę Jūsų sveikatai ar gyvybei

Pagalbos linijos

www.klausau.lt

24/7 nemokama pagalbos linija dėl dingusių vaikų 116 000
(www.116000.lt)

Autoriai

Silvia Carboni (Casa delle Donne per non subire violenza)
 Chiara Aliverti (Centras Zaffiria)
 Nicoletta Landi (COSPE)
 Rugilė Butkevičiūtė (Moterų informacijos centras)
 Maria Angeli (Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas)
 Daniel Zils (Medien+Bildung.com)

Grafinis dizainas

Cecilia Piazza (Centras Zaffiria)

Iliustracijos

Adirano Siesser (Centras Zaffiria)

Projektas „Žaisk už savo teises! Inovatyvios strategijos prieš seksizmą ir diskriminaciją“ yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo EEE finansinio mechanizmo lėšomis, dalis.

Projekto įgyvendinimą remia Europos Sąjungos programa „Erasmus+“.



Šis dokumentas neatspindi oficialios Europos Komisijos nuomonės. Atsakomybė už pateikiamą informaciją bei nuomonę tenka šio dokumento autoriams. Europos Komisija nėra atsakinga už bet kokį leidinyje pateiktos informacijos panaudojimą.

Projekto partneriai



Stalo žaidimas „Strateginės reakcijos“ – žaisminga mokymo priemonė, kuria siekiama įtraukti moksleivius į situacijas, kuriose naudojama neapykantos kalba, ir skatinti juos pasirinkti efektyvias reakcijas į pateiktas situacijas. Jis skirtas 12 – 18 metų jaunimui. Metodinėje priemonėje aprašytos stalo žaidimo taisyklės bei penkios mokymo priemonės, skirtos giliau susipažinti su nagrinėjamomis temomis.

DRAUGYSTĖ

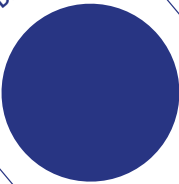


Sutik su kitu asmeniu.

emocija: ●●

Šaltinis: www.veiklos.lt

LIŪDESYS



Šaltinis: www.veiklos.lt

**PAGAL TAVO IŠVAIZDĄ
TAU PRISKIRIAMOS
TAM TIKROS SAVYBĖS**

Pažvelk į ją. Ji atrodo
kaip berniukštis!
Ji lesbietė!

ARBA

Pažvelk į jį. Jis atrodo
kaip merginai!
Jis gejuš!



Šaltinis: www.veiklos.lt

ROKAS



**SPORTUODAMAS (-A)
PATIRI DISKRIMINACIJĄ
DĖL SAVO LYTIES**

Mergina, norinti žaisti
futbolą? Ar esi tikra,
kad tu tai gali? Tai
vyriška sporto šaka.

ARBA

Žaidi futbolą?
Tu toles mergaitiškas.
Pažistu merginai,
kurioms pavyktų
geriau!

Šaltinis: www.veiklos.lt

PAGALBA



**Neprieštarauk.
Paprasyk pagalbos.**

emocija: ●●

Šaltinis: www.veiklos.lt